

SÜNDINUD UUED VALLAKODANIKUD

Lisandra Aksim

Sofia Saarnak

Valter Kuningas

Robin Suislepp

Aksel Teidla

Õnnitleme vanemaid!

Hiiu maakonna aukodanik on Erkki-Sven Tüür, teenetemärgi pälvis Heli Lindmäe

25. veebruaril andsid volikogu esimees Anu Pielberg ja vallavanem Hergo Tasuja Suuremõisa lossis pidulikult üle Hiiu maakonna aukodaniku tiitli, tänavuse teenetemärgi ning valla tänukirjad.

Aukodaniku tiitli pälvis pika-aegse viljaka loomingu tegevuse eest Hiiumaal Erkki-Sven Tüür. Tüür ei saanud kahjuks Suuremõisa aukodaniku tiitlit vastu võtta, tiitel anti talle üle juba varem Kärkla kirikus. "Kui olen Ameerikas, pean ennast eurooplaseks, kui olen Euroopas, pean ennast eestlaseks, kui olen Eestis, pean ennast hiidlaseks," ütles Tüür Hiiu maakonna aukodaniku tiitlit vastu võttes.

Teenetemärgi pälvis pühendunud kutsetöö ja vabatahtliku tegevuse eest Heli Lindmäe. Ta on hiidlane, kes armastab oma perekonda, kodukohta ja tööd. Lindmäe armastab oma õpilasi, pakkudes neile naerulsu uudseid õpikäsitusi, huvitavaid tegevusi ja muusikalisi elamusi. Lapsed usaldavad ja austavad teda.

Vasakult Anu Pielberg, Heli Lindmäe ja Hergo Tasuja. Foto: Kaja Hiis-Rinne

Ly Meldorf – kui on vaja, et asjad oleksid hästi läbimõeldud, hinge ja südamega tehtud, tuleb just temaga rääkida. Ta leiab aja kaasamõtlemiseks ja võimalused nii enda kui teiste heade mõtete elluviimiseks.

Helle Veanes – tema südameasjaks on olnud Hiiumaa ja eriti Kärkla laste juhamine raamatutarkuse juurde ning emakeele väärtustamine, seda nii eesti keele ja kirjanuduse õpetajana, kooliraamatukogu hoidjana kui ka kooliraamatukogu hoidjate ühenduse eestvedajana.

Hannes Aasma – ta on Hiiumaa esinumber ennetustegevuses. Viimaste aastate erinevate kriiside lahendamisel on tema koormus olnud märkimisväärne. Aga ta on sellega suurepäraselt toime tulnud ning jätkab naerulsu tööd ja toimetamist. Ta on väärtuslik partner ja teadmiste jagaja omavalitsusele, rahuliku meele ning oskusliku tegutsemisega turvatunde ta-

gaja kogukonnale.

Ester Tammis – ta on aktiivne külaliikumise edasikandja, kes nüüd korraldab Hiiumaa värikate harimist loengusarja kaudu. Ühtlasi tuleb ta meile meelde, et koos pensionile minekuga ei kao kuskile inimeste tegutsemisrõõm ning aastatega kogutud teadmised, tarkused ja kogemused.

Alar Veski – tegemist on põlise hiidlasega, kes on abivalmis, heatahtlik ja vastutulelik. Mees, kes teeb oma tööd kohusetundlikult ja kella vaatamata, motoga «kui on vaja ära teha, siis on vaja ära teha».

Aet ja Ave Vohu, MTÜ Baabad! – hõrgutavaid supikesi, Pavlova kooke ja muud maitsvat, lisaks omamolist ja šikki käsitööd, on pakunud need Kärkla hubase kohviku pidajad juba kolmteist aastat. Nad on olnud pidevas arengus nii köögi kui töötoa poolel – igal suvel kogeme uusi üllatusi.

Harda Roosna – ta on olnud pikki aastaid Kõpu piirkonna arengu eestvedaja, juhtinud Kõpu rahvamaja renoveerimist ning külaplatssi rajamist ja arendamist. Ta on vabatahtlikuna pühendanud palju aega ja energiat Kõpu küla ja piirkonna arengu hüvanguks. Õpetajaamet järgselt ajakirjandustööle siirdununa, alguses Hiiu Lehe reporterina ning seejärel peatoimetajana, on ta tegutsenud kui kodukoha patrioot.

Sirje Heinma – ta on õpetaja, keda õpilased meenutavad sooja tundeaga veel aastakümneid. Temaga õise lossiekskursiooni kaasateinud näevad lossi edaspidi hoopis teise pilguga kui seni. Ta on pikaajaline pedagoog, lisaks aktiivne ja nõutud Suuremõisa lossi giid, Mõisaprouade rahvatantsurühma tantsija, 3 lapse ema ja 6 lapselapse vanaema – tema särtsu ja südamlikkust jätkub igale poole.

Aktiivne Algas – liikumispühapäevad 1-8-aastastele on populaarsed!

16. oktoobril sai alguse liikumissari Aktiivne Algas 1-8-aastastele lastele. Ettevõtmise idee sai alguse selgest vajadusest luua eelkoolilastele lastele täiendavad võimalused liikumiskultuuri parandamiseks. Spordikeskuse kergetõustikualal on selleks mõnusaalt palju ruumi ning hulk vahendeid, mille abil saab luua väikestele lastele sobiva seiklusraja.

Inimese põhiilgutuskused, mida lapsed raja läbimise ajal endale märkamatult õpivad, on näiteks jooksmine ja hüppamine, ühel või mõlemal jalal hüppamine, palli viskamine ja püüdmine, ebatasasel pinnal tasakaalu säilitamine, jooksmine, vahendiga (reket, kepp) või jalaga palli tabamine jne. Kõik see toimub lapsele sobivas tempos! Lapsevanem, oma lapse liikumist jälgides, ammutab samal ajal ideid, mida huvitavat ise kodus ette võtta, et laps õpiks oma keha paremini kasutama ja saaks võimaluse tunda end edaspidises elus osavana.

Juba üheksa korda aset leidnud liikumispühapäeval on seni olnud keskmiselt 36 osalejat. Kuna iga lapsega on kaasas vähemalt üks lapsevanem-hooldaja, on

saginat kahe liikumistunni jooksul kõvasti! Osalejate statistikast selgub, et seni populaarseim oli teine kord ning praeguseks oleme saavutanud teatud stabiilsuse. Meil on püsikasutajaid, kes on käinud enamikul kordadel, kuid seni on igal korral olnud ka esmakülastajaid. Suurema osa lastest moodustavad 2-4aastased ning kooliealised tulevad seiklemisega koos noorema õe või vennaga.

Populaarseimad atraktsioonid on ilmselt batuudil matile hüppamine ja nn mogulimaa, samuti uus vahend – liumägi. Enim väljakutset on lastele palli püüdmine ning palli tabamisel kas reketi või saalihoikepiga.

Rada on igal korral veidi erinev, nii et tasub tulla ikka uuesti! Pilte eelmistest kordadest leiab Hiiumaa Spordikooli Facebook'i lehel.

Ilusate ilmade püsival saabumisel toome raja õue, seniks seikleme veel sees. Tule sina ka!

Lisalugemist lapsevanematele oma lapse arengu mõtestamiseks: <https://www.peatreener.org/lapsevanemale>

ELO SAUE
idee autor

Sotsiaalministeerium tunnustas tegusamaid tervisedendajaid

Tervise- ja tööminister Peep Peterson ja terviseala asekancler dr Heidi Alasepp tunnustasid 20. veebruaril Maarjamäe lossis toimunud pidulikust vastuvõtust viimaste aastate tegusamaid tervisedendajaid igast Eesti maakonnast. Riikliku tunnustamisega tõstetakse esile rahvatervise valdkonda arendanud ja tervisedendamisse panustanud inimesi.

Hiiumaalt pälvisid Sotsiaalministeeriumi tunnustuse:

- Ivi Rimmelg – Hiiumaa vallavalitsuse haridusspetsialist, Hiiu maakonna tervise edendavate koolide koordinaator

- Ingrid Prikk – Kärkla lasteaia õppealajuhataja, Hiiumaa tervise edendavate lasteadeade koordinaator
 - Vilma Tikerpuu – pikaajaline tervisedenduse ja tervisehoiu valdkonna eestvedaja Hiiu maavalitsuses
- Sotsiaalministeerium tunnustab tervisedendajaid alates 2012. aastast. Kohalikud omavalitsused said esitada tunnustamiseks nii üksikisikuid kui organisatsioone, kes panustavad rahvastiku tervise edendamisse oma igapäevase töö käigus, projektipõhiselt või vabatahtlikult.

Ivi Rimmelg ja tervise- ja tööminister Peep Peterson. Foto: Rene Suurkaev

Vallavalitsuse istungitelt

○ Otsustati tunnustada Hiiu maakonna arengule oluliselt kaasa aidanud pikaajalise silmapaistva tegevuse ja isikliku eeskuju eest Hiiumaa teenetmärgiga Heli Lindmäed. Komisjoni ettepanekul anti välja auhinnetus „Hiiumaa valla aukodanik“ Erkki-Sven Tüürile auavaldusena väljapaistvate teenete eest Hiiumaa valla heaks.

○ Otsustati tunnustada Hiiumaa valla tänukirjaga füüsilisi ja juriidilisi isikuid, kellel on olnud silmapaistvaid teeneid valla arengus: Leelo Sarapuu; KOOS LASTE HEAKS MTÜ; OÜ Kärkla Perearstid doktorid Meele Paelünd ning Lia Prigoda; Ly Meldorf; Helle Veanes; Hannes Aasma; Ester Tammis; Alar Veski; Mittetulundusühing Baabad; Harda Roosna; Sirje Heinma.

○ Otsustati vabastada Elo Saue 12. märtsist 2023. Hiiumaa Spordikooli direktori ametikohalt. Kinnitatakse Margus Saar 13. märtsist Hiiumaa Spordikooli direktori ametikohale.

○ Otsustati nimetada Eve Eller-mäe alates 30. jaanuarist Sõru muuseumi direktori ametikohale ajutiselt äraoleva direktori Frank Luki asendajaks kuni viimase ametikohale naasmiseni.

○ Otsustati anda Pühalepa osavalla valitsusele luba korraldada avatud hankemenetluses riigihange „Palade Spordihoo-ne energiatõhusaks muutmise“. Hanke eeldatav maksumus ilma käibemaksuta on 820 000 eurot. Edukaks tunnistatakse majanduslikult soodsaim pak-kumus riigihanke alusdokumen-tides toodud hindamiskriteeriumide alusel.

○ Vallavalitsus kinnitas protokollilise otsusega projekti „Üle-ujutusohu riskide maandamise-ga seotud ehituslikud tegevused Kärldas“ omafinantseeringu 15% ulatuses projekti maksumusest ja valmisoleku projekti rahastamiseks kavanda-tud ulatuses.

○ Kärkla osavalla vanem Aivar Viidik selgitas KIK projekti sisu. Abikõlbulikul tegevused on jõesängi puhastamine, jõe-kaldal asuvate ohtlike ja surnud puude mahavõtmine, truupide ümberehitamine. Kärkla linnas on mitmeid probleemseid koha-ti: Tiigi tn algus, Põllu tn truup, Sadama tn ja laululava piirkond. Projekti toetusmäär on kuni 800 000, omafinantseering 15%, st 169 411 eurot. Olemas on eel-projekt ja küsitud on indikaati-

sed hinnapakkumised. Projekti lõpptähtaeg on 30.11.2024.

○ Protokolilise otsusega otsustati elektrihanke raamlepingu alusel lepingut mitte sõlmida.

○ Otsustati tunnustada lootusetuks ja kanda 2022. aasta bilansist välja nõuded kogusum-mas 2666,48 eurot.

○ Otsustati kinnitada riikliku huvihariduse ja huvitegevuse toetuse kasutamise kava 2023. aastaks Hiiumaa vallas.

○ Tehti protokolliline otsustus osaleda partnerina Interreg Est-Lat 2021–2027 programmi projek-tis „Possibilities for Public Private Partnership in upgrading harbours for offshore develop-ments“. Projekt kestab 2 aastat ja omaosalus on 3480 eurot.

○ Otsustati kehtestada Kärkla Põhikooli 7. klassi täitumuse ülemisest piirnormist suu-rem piirnorm.

○ Otsustati kooskõlastada Hiiumaa vallavalitsuse esin-daja Liisi Mäeumbaia esitamise Hiiumaa gümnaasiumi hoo-lekogu liikmeks.

○ Otsustati moodustada ala-tise komisjonina töökomisjon Hiiumaa Jäätmejaam OÜ põ-hikirjaliste eesmärkide toeta-miseks ja jäätmemajanduse koordineerimiseks. Kinnita-da komisjoni liikmeteks Üllar Laid, komisjoni esimees; Aira Toss; Kadri Aljas; Margit Rüü-telmann; Tiit Reha.

○ Otsustati moodustada mit-tetulundusliku tegevuse pro-jektitoetuste komisjon koos-seisus komisjoni esimees, Hiiu-maa Vallavalitsuse esindaja Aivar Viidik; Hiiumaa Vallavalit-suse esindaja Omar Jõpiselg; Hiiumaa Vallavalitsuse esin-daja Tiit Reha; Hiiumaa Valla-volikogu kultuuri- ja spordiko-misjoni esindaja Tuuli Tamm-la; Sihtasutuse Hiiumaa Aren-duskeskus esindaja Kaja Sõr-mus; valdkonna asjatundja Ermo Mäeots; valdkonna asja-tundja Helin Juhe.

○ Otsustati moodustada mit-tetulundusliku tegevuse tege-vustoetuste hindamiskomisjon järgmises koosseisus: Hiiumaa Vallavalitsuse esindaja, hin-damiskomisjoni esimees Liisi Mäeumbaed; Kärkla osavalla-kogu esindaja Tõnis Paljasma; Kärkla osavallakogu esindaja Elle Üksik; Pühalepa osavalla-kogu esindaja Maria Remmel-koor; Pühalepa osavallakogu esindaja Argo Nurs; Kõrgessaare osavallakogu esindaja Katrin

Kivivuori; Kõrgessaare osaval-lakogu esindaja Peep Lillemägi; Käina osavallakogu esinda-ja Anna Lipp; Käina osavallako-gu esindaja Ester Tammis; Em-maste osavallakogu esindaja Evelin Lehtsaar; Emmaste osa-vallakogu esindaja Eiki Nestor.

○ Otsustati kinnitada Pühale-pa raamatukogu nõukogu koos-seis järgnevalt: Martin Kömmus – Hiiumaa vallavolikogu esin-daja; Lea Tamjärv – Pühalepa osavallakogu esindaja; Anne-Ly Grab – Palade Põhikooli esin-daja; Tiit Tammara – lugejate esindaja; Katrin Paat – lugeja-te esindaja.

○ Protokolilise otsusega mää-rati Hiiumaa Vallavalitsuse esindajaks Lääne-Eesti saares-tiku biosfääriala nõukotta abi-vallavanem Liisi Mäeumbaed.

○ Otsustati moodustada Va-baajakeskus Tuuletorn nõuko-gu ja kinnitada nõukogu koos-seis alljärgnevalt: Aira Toss – vo-likogu liige; Evelin Lehtsaar – volikogu liige; Argo Nurs – voli-kogu liige; Tõnis Paljasma – vo-likogu liige; Sander Kopli – osa-vallakogu esindaja; Omar Jõpi-selg – valitsuse esindaja; Priit Rebane – valdkonna asjatund-ja; Sigrid Valter – valdkonna as-jatundja.

○ Otsustati nimetada Toomas Saal Sihtasutuse Hiiumaa Aren-duskeskus nõukogu liikmeks viieks aastaks.

○ Otsustati kehtestada Käina Huvi- ja Kultuurikeskuse ruu-mide kasutamise hinnakiri ala-tes 01.03.2023 järgmiselt: suur saal – 40 eurot tund; suur saal treeningrühmale üks kord nä-dalas – 45 eurot kuus; suur saal treeningrühmale kaks korda nädalas – 90 eurot kuus; klubi-ruum – 20 eurot tund; näituse-saal – 20 eurot tund; semina-rikläss koos tehnikaga – 15 eu-rot tund; 1.7. noortekeskus – 40 eurot kuni 4 tundi, iga järgnev tund 10 eurot.

○ Otsustati kiita heaks kuus hajaasustuse programmi aru-annet.

○ Otsustati vabastada korral-datud jäätmeveoga liitumisest kolm jäätmevaldajat.

○ Otsustati mitte vabastada korraldatud jäätmeveoga liitu-misest üks jäätmevaldaja Em-maste osavallas.

○ Otsustati keelduda ehitus-teatise alusel abihoonete ehi-tamise lubamisest Sigala külas asuvale Lahe kinnistule.

○ Otsustati kehtestada Helter-

maa külas asuva Tatre kinnistu detailplaneering.

○ Otsustati võtta vastu Käina aleviku keskuse detailplaneer-ing ja korraldada detailplaneer-ingu avalik väljapanek ajava-hemikus 6. märts kuni 20. märts 2023 Käina Osavalla Valitsuses ja Hiiumaa valla veebilehel.

○ Otsustati võtta vastu Lepiku külas asuva Laiametsa kinnistu detailplaneering. Emmaste osa-valla valitsus korraldab detail-planeeringu avaliku väljapaneku 27.03.–10.04.2023.

○ Otsustati algatada Kiduspe külas Koidu maaüksuse detail-planeeringu koostamine. Kin-nitada Kiduspe küla Koidu maa-üksuse detailplaneeringu lähte-seisukohad.

○ Otsustati anda projekteeri-mistingimused Tagukülas Koi-dutähe maaüksusel detailpla-neeringus avaliku hoones-tusala muutmiseks.

○ Otsustati väljastada projek-teerimistingimused Kärkla lin-nas Heltermaa mnt 1 maaüksu-sele olemasoleva elamu laiendamiseks üle 33%.

○ Otsustati muuta Hiiumaa Vallavalitsuse 19.08.2020 korraldusega nr 444 antud pro-jekteerimistingimuste punkti „Projekteerimistingimuste si-su“ viimast lõiku, sõnastades selle järgmiselt: „Arvestades, et Hiiu tn 1a krundi kõrgus mere-pinnast on 3,5 m ja pinnasevee kõrgus 3 m, suurendada detail-planeeringus lubatud hoones-tuse kõrgust merepinnast 10% ulatuses kuni 13,75 m. Määrata hoonestuse lubatud kõrguseks vahetult ümbritsevast maapin-nast 9,9 m ja lubatud korruseli-suseks kaks. Teede ja platside vertikaalplaneerimine tuleb projekteerida ja teostada selli-selt, et sajuvesi juhitakse pla-neeritud sajuvee restkaevudes-se ja osaliselt haljasaladele ning oleks välistatud liigvee valgu-mine naaber maaüksustele.“

○ Otsustati muuta Lelu külas asuvate Kasesalu ja Männisal-u kinnisasjade vahelist piiri vas-tavalt maakorraldustoimingute asendiplaanile. Moodustada piiride korrigeerimisel tekkivad katastriüksused ning määrata katastriüksustele lähiaadres-sid ja sihtotstarbed järgnevalt: lähiaadress Kasesalu, sihtots-tarve maatulundusmaa 100%; lähiaadress Männisal, sihtots-tarve maatulundusmaa 100%.

○ Otsustati seada isiklik kasu-tusõigus Elektrilevi OÜ kasuks Kärkla linnas asuvale Sadama tänav L2 kinnistule ning määra-ta isikliku kasutusõiguse sead-mise tingimused.

○ Otsustati nõustuda isikli-

ku kasutusõiguse seadmisega Elektrilevi OÜ kasuks Pühale-pa külas asuvale Vana maantee kinnistule ning määrata isikli-ku kasutusõiguse seadmise tin-gimused.

○ Otsustati anda nõusolek isikliku kasutusõiguse sead-miseks Elektrilevi OÜ kasuks Hiiumaa valla omandis ole-vale Kootsaare tee L2 kinnis-asjale ning määrata isikliku kasutusõiguse seadmise tin-gimused.

○ Otsustati seada isiklik kasu-tusõigus Elektrilevi OÜ kasuks Puliste külas asuvale kinnistule ning määrata isikliku kasutus-õiguse seadmise tingimused. Isikliku kasutusõiguse sisuks on nimetatud kinnistul õigus omada maaüksusel maatüki-ga püsivalt ühendatud tehnorajatisi ning teostada kõiki töid, mis on vajalikud tehnorajatis-te ehitamiseks, hooldamiseks, korrashoiuks, remontimiseks ja likvideerimiseks.

○ Otsustati algatada Hindu kü-las Raima kinnistul asuva eratee avalikuks kasutamiseks määra-mise menetlus. Seada Hiiumaa valla kasuks isiklik kasutusõi-gus kinnisasjale avaliku kasu-tamise tagamiseks.

○ Otsustati algatada Hiiesaa-re külas Hiie kinnisasjal asuva eratee avalikuks kasutamiseks määramise menetlus ja seada Hiiumaa valla kasuks isiklik kasutusõi-gus kinnisasjale avaliku kasu-tamise tagamiseks.

○ Otsustati seada sundvaldus Suurepsi külas asuvatele Kop-limäe kinnistutele. Kinnistu-te igakordsete omanike ko-hustus on sundvaldust taluda. Sundvaldus seatakse tähtjatu-lt Elektrilevi OÜ kasuks pro-jekteeritud 0,4 kV pingega elekt-rimaakaabelliini rajamiseks, ta-lumiseks ning majandamiseks. Sundvalduse ala pindala on li-gikaudu 406 m².

○ Otsustati seada sundvaldus Kukka külas asuvale Hunga kinnisasjale. Kinnistu igakord-se omaniku kohustus on sund-valdust taluda. Sundvaldus sea-takse tähtajatult Enefit Connect OÜ kasuks uue sidemaakaabel-liini ja jaotuskapi rajamiseks, ta-lumiseks ning majandamiseks. Sundvalduse ala pindala on li-gikaudu 12 m².

○ Otsustati seada sundvaldus Kukka külas asuvale Hunga kinnisasjale. Kinnistu igakord-se omaniku kohustus on sund-valdust taluda. Sundvaldus sea-takse tähtajatult Enefit Connect OÜ kasuks uue sidemaakaabel-liini ja jaotuskapi rajamiseks, ta-lumiseks ning majandamiseks. Sundvalduse ala pindala on li-

gikaudu 12 m².

○ Otsustati muuta Hiiu-maa Vallavalitsuse 25.01.2023 korralduse nr 45 „Sundval-duse seadmine Nõmba kü-las asuvale Männi kinnistu-le“ punkti 3 teist lauset, sõ-nastades selle järgmiselt: „Sundvalduse ala pindala on li-gikaudu 79 m².“.

○ Otsustati määrata Tubala külas asuva Laane katastriüksuse uueks lähiaadressiks Sassi.

○ Otsustati anda nõusolek Le-piku külas asuva Triinu kinnis-asja jagamiseks kaheks iseseis-vaks katastriüksuseks. Määrata jagamise tulemusel moodusta-tavate katastriüksuste lähiaad-ressid ja sihtotstarbed järgne-valt: lähiaadress Väike-Triinu, sihtotstarve maatulundusmaa 100%; lähiaadress Triinuväl-ja, sihtotstarve maatulundus-maa 100%.

○ Otsustati anda nõusolek Kas-sari külas Roosi kinnisasja jaga-miseks. Määrata jagamise tule-musel moodustatavate kata-striüksuste lähiaadressid ja siht-otstarbed järgnevalt: lähiaad-ress Roosi, sihtotstarve elamu-maa 100%; lähiaadress Saare, sihtotstarve elamumaa 100%; lähiaadress Tuule, sihtotstarve maatulundusmaa 100%.

○ Otsustati anda nõusolek Vahtrepa külas Mäeveeru kin-nisasja jagamiseks. Määrata jagamise tulemusel moodus-tatavate katastriüksuste lä-hiaadressid ja sihtotstarbed järgnevalt: lähiaadress Mäe-veeru, sihtotstarve elamumaa 100%; lähiaadress Mäenõlva, sihtotstarve elamumaa 100%; 2.3. lähiaadress Mäetaguse, sihtotstarve elamumaa 100%; lähiaadress Mäeveeru tee, siht-otstarve transpordimaa 100%.

○ Otsustati Nurste külas asu-vate kinnistute sihtotstarbed järgnevalt: Kaubi sihtotstarbek 100% maatulundusmaa; Kauba sihtotstarbek 100% maatulun-dusmaa.

○ Otsustati määrata Kärkla lin-nas asuva katastriüksuse Silla sihtotstarbek elamumaa 100%.

○ Otsustati muuta Heigi kü-las asuvate Köstrimetsa ja Met-sääre katastriüksuste vahe-lisi piire vastavalt maakorral-dustoimingute asendiplaanile. Moodustada piiride muutmisel tekkivad katastriüksused ning määrata katastriüksuste-le lähiaadressid ja sihtotstarbed järgnevalt: lähiaadress Köst-rimetsa, sihtotstarve maatu-lundusmaa 100%; lähiaadress Metsääre, sihtotstarve elamu-maa 100%.

○ Otsustati tagada eluruumi teenus neljale isikule.

Detailplaneeringud

Kiduspe küla Rannamänni, Valgehirve ja Männivälja maaüksuste detailplaneeringu koostamise algatamine

Hiiumaa Vallavalitsuse 15.03.2023 korraldusega nr 40 al-gatati Kiduspe küla Rannamän-ni, Valgehirve ja Männivälja maaüksuste (katastritunnused 39201:001:2390; 39201:001:0054; 39201:001:0056) detailplaneer-ingu koostamine ja väljastati lähtetingimused. Planeeringu eesmärk on maaüksustele ehi-tusõiguse määramine üksikela-mu ja abihoonete püstitamiseks, teede ning liikluskorralduse põ-himõtete planeerimine, tehnovõrkude ja -rajatiste paigutu-

se määramine, servituutide ja kitsenduste vajaduse määrami-ne, arhitektuursete tingimuste määramine hoonetele.

Detailplaneeringu koosta-mise korraldaja on Kõrgessaare Osavalla Valitsus (aadress Kõpu tee 8, Kõrgessaare 92201) ja kehtestaja on Hiiumaa Val-lavalitsus (aadress Keskväljak 5a, Kärkla 92413). Korralduse-ga saab tutvuda töö ajal Kõrges-saare Osavalla Valitsuses (Kõ-pu tee 8, Kõrgessaare) ja Hiiu-maa valla veebilehel www.atp.amphora.ee/hiiumaavv/index.aspx?itm=259458.

Kiduspe küla Koidu

maaüksuse detailplaneeringu koostamise algatamine

Hiiumaa Vallavalitsuse 01.03.2023 korraldusega nr 119 al-gatati Kiduspe küla Koidu maaüksuse (katastritunnus 39201:001:1603) detailplaneer-ingu koostamise algatami-ne ja väljastati lähtetingimu-sed. Planeeringu eesmärk on jagada maaüksus kahes krundiks, mõlemale krundile ehi-tusõiguse määramine üksik-elamu ja abihoonete püstitami-seks, teede ning liikluskorraldu-se põhimõtete planeerimine, tehnovõrkude ja -rajatiste pai-gutuse määramine, servituuti-de ja kitsenduste vajaduse mää-

ramine, arhitektuursete tingi-muste määramine hoonetele.

Detailplaneeringu koosta-mise korraldaja on Kõrgessaare Osavalla Valitsus (aadress Kõpu tee 8, Kõrgessaare 92201) ja kehtestaja on Hiiumaa Val-lavalitsus (aadress Keskväljak 5a, Kärkla 92413). Korraldusega saab tutvuda töö ajal Kõrgessaare Osavalla Valitsuses (Kõpu tee 8, Kõrgessaare) ja Hiiumaa val-la veebilehel.

Kalana külas asuva Ristna maaüksuse detailplaneeringu kehtestamine

Hiiumaa Vallavolikogu 16.02.2023 otsusega nr 101 keh-

testati Hiiumaa vallas Kalana külas asuva Ristna maaüksuse detailplaneering (DAGOpen OÜ töö nr 22-01).

Detailplaneeringu eesmärk on huvitatud isiku soov olemas-olev maaüksus krundita ning määrata sinna ehitusõigus üksikelamute ja piirkonnale koos-tatud teemaplaneeringu järg-sete teenindushoonete rajami-seks. Kõrgessaare valla üldpla-neeringuga on määratud maa-ala juhtfunktsiooniks äri- ja tee-nindusettevõtete reservmaa. Koostatav detailplaneering on üldplaneeringut muutev, sest on vaja muuta maaüksusele üld-planeeringus määratud juht-

funktsiooni.

Kehtestamise otsusega ja pla-neeringuga on võimalik tutvuda tööajal Kõrgessaare Osaval-la Valitsuses ja valla kodulehel.

Orjaku küla Ristiku maaüksuse detailplaneeringu vastuvõtmine ja avaliku väljapaneku korraldamine

Hiiumaa Vallavolikogu 16.02.2023 otsusega nr 99 võeti vastu Orjaku külas Ristiku maa-üksuse detailplaneering (DA-GOpen OÜ töö nr 22-25).

Planeeringu ala hõlmab Hiiumaa vallas Orjaku küla

Jätkub lk 3

las asuvat Ristiku maaüksust (katastriüksuse tunnus 20501:001:1458, pindala 2,15 ha). Detailplaneeringu eesmärk on Ristiku maaüksusele ehitusõiguse määramine üksikelamu ja abihoonete püstitamiseks. Detailplaneeringuga tehakse ettepanek muuta osaliselt Käina valla osa Kassari saare üldplaneeringut, vähendades ehituskeeluvööni-
di ulatust Ristiku maaüksusel. Ristiku maaüksuse detailplaneeringu avalik väljapanek toimub ajavahemikul 13.03 kuni 14.04.2023 Käina Osavalla Valitsuses (aadressil Hiiu mnt 28, Käina alevik, Hiiumaa vald) ja Hiiumaa valla veebilehel: valdkonnad – ehitus ja planeerimine – detailplaneeringud – detailplaneeringute vastuvõtmine ja avaldamine. Avaliku

väljapaneku ajal on kõigil huvitatutel võimalik planeeringulahendusega tutvuda ning vallavalitsusele kirjalikult sisulisi ettepanekuid ja arvamusi esitada. Täiendav info: Merilin Kaevandes, 462 2882, merilin.kaevandes@hiiumaa.ee
Käina aleviku keskuse detailplaneeringu

vastuvõtmine
Hiiumaa Vallavalitsuse 15.02.2023 korraldusega nr 83 võeti vastu Käina aleviku keskuse detailplaneering (Klotoid OÜ töö nr 270622). Planeeringuala suurusena 1,5 ha hõlmab Käina alevikus asuvaid Bussijaam (katastriüksuse tunnus 36802:002:0081), Viire tn 8 (36801:001:0694), Hiiu mnt 13

(20501:001:1719), Mere alajaam (36802:002:1120) ja osaliselt Viire tänav (36802:002:0099) kinnistuid. Planeeringuga moodustatakse Bussijaam ja Viire tn 8 katastriüksuste baasil 5 uut krunti. Elamumaa kruntidele määratakse hoonestusalad ja ehitusõigused üksikelamu ja kortermajade püstitamiseks. Käina aleviku keskuse de-

tailplaneeringu materjalidega saab tutvuda Käina Osavalla Valitsuses aadressil Hiiu mnt 28, Käina alevik, Hiiumaa vald ja Hiiumaa valla veebilehel: valdkonnad – ehitus ja planeerimine – detailplaneeringud – detailplaneeringute vastuvõtmine ja avaldamine. Täiendav info: Merilin Kaevandes, 462 2882, merilin.kaevandes@hiiumaa.ee

Hiiumaa lennuki väljumisajad muutuvad

26. märtsist väljuvad lennud Kärblast 15 minutit hiljem, sest lennukimootorite seiskamine, käivitamine jm protseduurid ning reisijate maapealne teenindus võtab suurema lennukiga rohkem aega. Lisaks nihkub argipäeva hommikune väljalend Tallinnast 15 minutit hilisemaks ja seetõttu muutub lennujaama bussi 6241 väljumisaeg Keskväljakult 7.40-ks. See annab võimaluse ka Emmaste ja Käina suunal bussiga 6591 lennujaama jõuda, istudes Keskväljakul lennujaama bussile. Liin 6591 alustab Öngult 6.20, väljub Emmastest 6.55 ja Käinast 7.20. Kõpu suunal liiniga 6518 tulles on nüüd lennukile jõudmiseks rahulik tempo, buss jõuab Keskväljakule 7.23, seisab bussijaamas, kuniks samal bussil on aeg väljuda lennujaama liini sõitma. Liin 6518 alustab Kõpust 6.25, nõudeosana on võimalik tellida juba Kalanast 6.15. Viskoosast väljub buss 6.57. Heltermaa suunal saab Kärda poole 7.05 väljuva liiniga 6421, mis jõuab Keskväljakule 7.37. Muidugi saab sellest kandist tulija valida lennujaama bussile ümber istumiseks ka varasema peatuse, nt Padu või Linnumäe. Kindlustunde saamiseks võib lennukile suunduja alati bussijuhile märku anda, et sihtkohaks on lennuväli – siis saavad bussijuhid sellega arvestada. Tööpäeviti saab lennukilt nii Käina-Emmaste kui ka Viskoosa suunale tagasi samuti bussiga, mõningase ooteajaga. Lennujaamast 17.40 väljuva bussiga jõuab Kärddlasse 17.48. Käina-Emmaste suunda väljub Keskväljakult 19.26 liin 6575 (ETKN) ja liin 6414 (R). Viskoosa-Luidja suuna buss 6551 väljub

Foto: Kristel Üksvärav
Keskväljakult samuti 19.26. Autodega tulijail on soovitat lennujaamas olla 45 minutit enne lennu väljumist, et len-

nule registreerimiseks vajalike toimingutega õigeaegselt valmis jõuaks.

Korralda oma korteriühistus toidujäätmete liigiti kogumine juba täna

Hiiumaal on üle 500 2–25 korteriga kortermaja. Kõigest 36 nendest annavad konteineriga oma biojäätmekogumisele ühele jäätmevedajale. Kuhu panevad ülejäänud korteriühistused oma biojäätmekogumisele? Väikesemate ühistute puhul võib eeldada, et toidujäätmed kompostitakse, aga kas on reaalne, et üks 20 korteriga ühistu suudab kompostida terve maja elanike biojäätmekogumisele? Suuremate kortermajade ühistutel tuleks soetada toidujäätmete üleandmiseks jäätmevedajale konteiner, sest tekkivad toidujäätmekogused on väga suured ja nende kompostimine ja hiljem komposti kasutamine oma kinnistul ei ole tõenäoliselt võimalik. Ka väiksemad kortermajad, kus kõikidel korteritel ei ole võimalik toidujäätmeid kompostida

oma kinnistul, tuleks korteriühistuna toidujäätmed üle anda eraldi konteineriga jäätmevedajale. Nendel kortermajadel, kus kõik elanikud biojäätmekogumisele kompostivad, palub Hiiumaa vallavalitsus sellekohane kinnitus esitada. **OLULINE KOKKUHOID** Biolagunevate köögi- ja sööklajajäätmete (toidujäätmete) äraandmise hind jäätmevedajale moodustab 50% segaolmejäätmete mahuti tühendamise hinnast. Seega kui viskad oma toidujäätmed olmeprügi hulka, siis maksad nende eest kaks korda rohkem kui eraldi kogudes. Biojäätmekogumisele olmeprügi eraldi kogumine on Hiiumaal kohustuslik juba kolm aastat.

Hiiumaa vallavalitsus toetab biojäätmekogumisele kogumisele konteinerite tasuta kasutamiseks jagamisega. Saadaval on 80l ja 140l konteinerid (piiratud kogus) toidujäätmete kogumiseks ja üleandmiseks jäätmevedajale. Konteinerid saab broneerida Hiiumaa valla jäätmespetsialisti Kadri Aljase kaudu (kadri.aljas@hiiumaa.ee; 5340 6199). Seejärel tuleb sõlmida jäätmevedajaga olemasolevale jäätmeveolepingule lepinguliselt (Eesti Keskkonnateenused AS, 4355025; hiiumaa@keskkonnateenused.ee). Täiendavate küsimuste korral palun pöörduda kadri.aljas@hiiumaa.ee; 5340 6199. **KADRI ALJAS** Hiiumaa vallavalitsuse jäätmespetsialist

tud jäätmeveost vabastatud, ega need, kes juba annavad toidujäätmeid jäätmevedajale üle konteineriga. Kinnitust ei pea esitama ka need, kes on saanud aastal 2022 projekti raames Keskkonnainvesteeringute keskuse toel Hiiumaa vallavalitsuselt kiirkompostri biojäätmekogumisele. Hiljemalt 31. detsembriks 2023 on kõikjal Eestis kohustus korraldada tekkedekohalt biojäätmekogumine. Seetõttu kaardistab Hiiumaal vallavalitsus koostöös jäätmevedajaga biojäätmekogumisele. Loe intervjuud biojäätmekogumisele ja kompostimisele teemal Keskkonnaministeeriumi asekancler Kaupo Heinmaaga leheküljel 6.

Hiiumaa Spordikooli direktorina alustas Margus Saar

13. märtsil alustas Hiiumaa Spordikooli direktorina tööd Margus Saar. Margus on sündinud küll Tartus, aga kolis juba päris pisikesena Hiiumaale – alates kolmandast elukuust kuni kooli alguseni käis ta Putkaste lasteaias. Margus on lõpetanud Tartu Ülikooli kehakultuuri teaduskonna kergejõustiku eriala. Ta on töötanud mõned aastad Lauka kooli kehalise kasvatuse õpetajana ning seejärel mitmes müügiorganisatsioonis. Viimased kolm purjetamishooaega on Margus olnud Orjakus noorte purjetamistreener. "Selle südamelehedase alaga soovin ka jätkata," ütles spordikooli direktor.

Vald ostab elektrienergiat jätkuvalt börsilt

Hiiumaa vald ostab elektrienergiat börsilt, Nord Pool Spot elektribörsi Eesti piirkonna tunnihinnaga, millele lisandub Eesti Energia teenustasu. Hankeleping on sõlmitud kuni 2024. aastal lõpuni. Kuna 2022. aasta lennutas börsihinnad taevasse, otsustas vallavalitsus osaleda koos teiste omavalitsustega veebruaris elektrienergia ostu ühishankel. Ühishanke viis läbi Hange Korraldamise MTÜ ja see oli neil järjekorras üheksas omataoline. Hanke tulemus oli aga kallim kui seni Hiiumaa vallavalitsuse aasta kestnud leping. Seetõttu ei olnud ka mõttekas ühishan-
kega liituda. Siiski on Hiiumaa vallal võimalik raamlepinguga liituda hiljem. Hiiumaa vallavalitsus, koos hallatavate asutustega, tarbib aastas veidi üle kahe tuhande MWh elektrienergia. 2022. aastal kululus elektrienergia ostuks 547 000 eurot. Suurimad tarbijad on spordi ja vaba aja taristu. **ÜLLAR LAID** Hiiumaa valla abivallavanem

Valmis Hiiumaa valla teehoiukava

Hiiumaa vallavolikogu võttis märtsikuu istungil vastu valla teehoiukava. Kava jaotub suures plaanis kolmeks. Esmalt tekstiline osa, kus on välja toodud hetke põhilised faktilised andmed ja teede hooldusega seotud põhimõtted. Teiseks sisaldab kava tabelit avalikus kasutuses olevate teede andmetega. Kolmandaks on teehoiukavas investeeringute kava aastateks 2023–2028. Kavas on teed jaotatud osavaldade kaupa ja välja toodud viie aasta tööde järjekord. Kaks viimast punkti on pidevas muutumises. Eriteede avaliku kasutamise lepinguid teevad osavallad pidevalt ja info Transpordiametisse esitatakse aasta lõpul. Esitatud andmed on aluseks riigi poolt toetuse määramisel teede remondiks. Riik toetab avalikus kasutuses olevate kohalike teede korrashoidu ligi 400 000 euroga aastas. Aastavahetuse seisuga on Hiiumaal 347 kilomeetrit maanteed ja 47 kilomeetrit tänavaid. Eelmisel aastal kulutus teede suviseks hooldamiseks ja parendamiseks ligi 580 000 eurot. Investeeringute kava on määratletud teede ja tänavate investeeringute järjekord, millega saab tutvuda Hiiumaa valla kodulehel. **ÜLLAR LAID** Hiiumaa valla abivallavanem

Biojäätmekogumisele liigiti kogumist tuleb hakata kinnitama

Hiiumaa vallavalitsus palub kõigil jäätmevaldajatel esitada kinnitus biojäätmekogumisele kompostimise kohta oma kinnistul ja võimalusel lisada pilt kompostri või kompostimise kohta. Pildi lisamine ei ole kohustuslik, aga annab hea ülevaate kompostimise tingimuste kohta Hiiumaal. Kinnitust saab esitada kinnistu omanik jäätmevaldajale registri iseteeninduskeskkonna kaudu vald.ee/hiiumaavaldd/app/jaatmekaitlus/.

Kellel arvuti kasutamise võimalust ei ole, saab kompostimise kinnituse esitada oma piirkonna vallamajas kohapeal või kui iseteeninduskeskkonna kaudu kinnitust esitada ei õnnestu, siis täita Hiiumaa valla kodulehel olev blankett (vald.hiiumaa.ee/dokumendid-vor-mid-keskkond) ja edastada see allkirjastatuna valitsus@hiiumaa.ee. Kinnitust ei pea esitama kinnistud, kes on Hiiumaa vallavalitsuse korraldusega korralda-

Millisel Hiiumaal

Hiiumaa valla arhitekt Kaire Nõmm tegi mahuka üldplaneeringu dokumendi väiksemateks paladeks ning toob kaasamõtlemiseks teemad esile üksikhaaval.

Hiiumaa valla uue üldplaneeringu eelnõu on avalikul välja-panekul. Vaata lahendused üle ja anna Hiiumaa vallavalitsusele teada, kas oled sama meelt ja soovid lahendustega jätkata, või tee muudatusettepanek enne 3. aprilli valitsus@hiiumaa.ee, kui soovid mingil teemal arenguid teisiti suunata.

Tiheasustusalad

Uues üldplaneeringus määrame tiheasustusaladena vaid kolm suuremat keskust: Kärkla, Käina ja Kõrgessaare. Ühtlasi teeme ettepaneku Kärkla linna piiri nihutamiseks, kaasates praeguse piiri taga olevad linnalise iseloomuga alad ning perspektiivsed arendusalad, mis jätkaksid linnakude sarnasel viisil. Kõrgessaare aleviku tiheasustusalana oleme tõmmanud koomale, eesmärgiga suurendada kompaktsust ja soosida keskuses olevate arendusalade väljaehitamist. Käina aleviku piir võiks jääda samaks.

DP kohustus

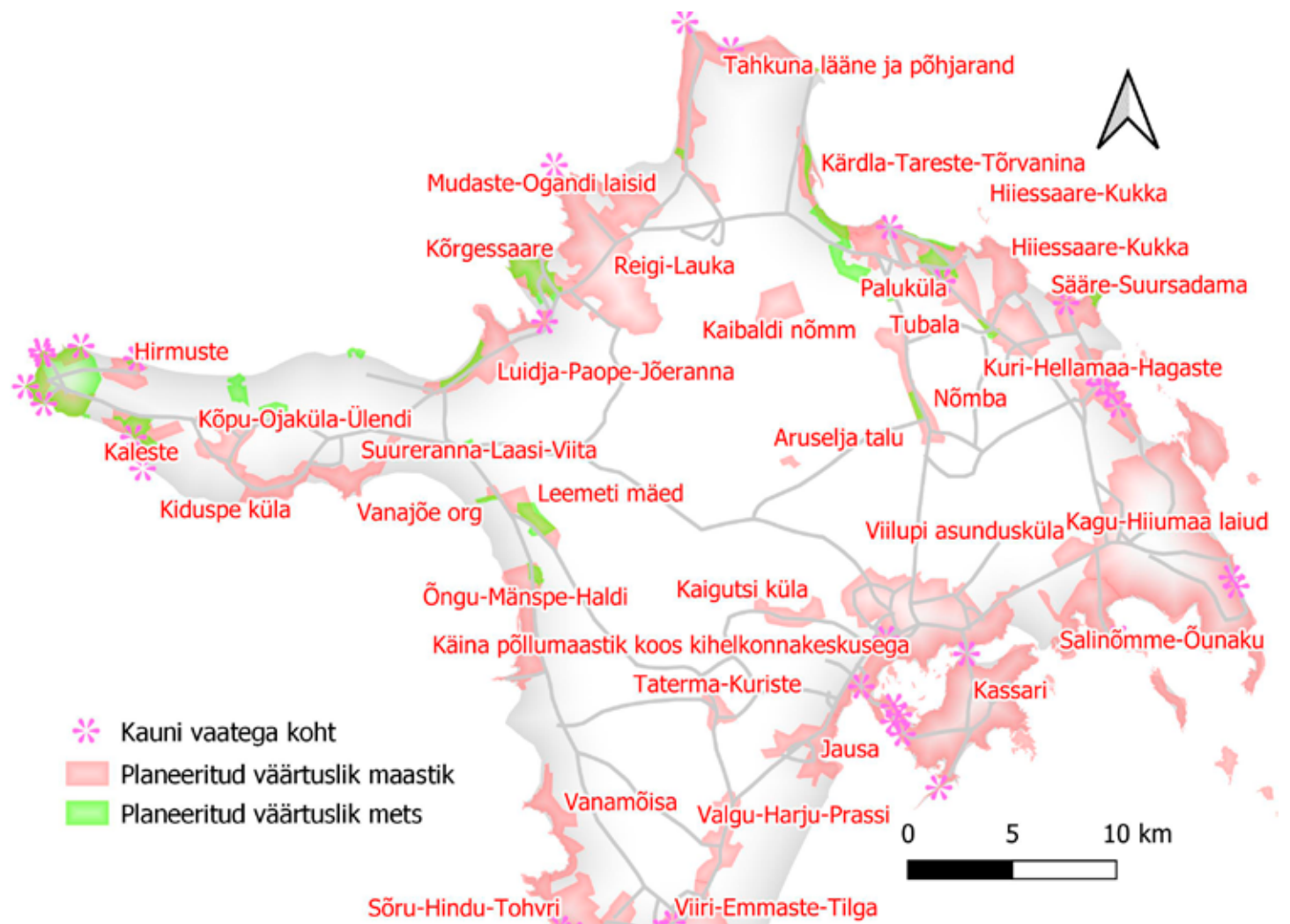
Uues üldplaneeringus oleme oluliselt vähendanud detailplaneeringu kohustuse ulatust. Detailplaneering tuleb koostada tiheasustusaladel arendades (nii nagu Planeerimiseseadus seda nõuab) ehk siis Kärkla ja Kõrgessaare muudetud piirides ning Käinas. Ülejäänud Hiiumaa territoorium on käsitletav kui hajaasustusega piirkond, kus eraldi detailplaneeringu kohustusega piirkondi ei ole, kuid oleme määranud juhud, millal on kohustus koostada detailplaneering. Näiteks üle 20 majutuskohaga majutusüksuse või üle 1000 m² netopinnaga ehitise kavandamisel, samuti maa-ala jagamisel rohkem kui kaheks hoonestatavaks maaüksuseks vmt.

Krundi suurus

Uues üldplaneeringus oleme ühtlustanud üldiseid kasutus- ja ehitustingimusi, mis varasemates planeeringutes olid saare eri piirkondades erinevad. Näiteks oleme määranud uue elukondliku hoonega hoonestatava maaüksuse vähimaks suuruseks tiheasustusega aladel 1500 m² ning väljaspool seda ehk hajaasustusega piirkondades 1 ha. Loomulikult peaksid oma maaüksuse piirides olema lahendatavad nii puurkaevu kui immutusväljaku nõuded koos vajalike kujudega ning krundile peab olema tagatud juurdepääsutee ja ühendus elektrivõrguga. Lisaks oleme näidanud planeeringu kaardil piirkonnad, kus on krundi vähimaks suuruseks lubatud 0,3 ha, 0,5 ha või 1500 m². Need on kas tiheasustusega vahetult piirnevad alad või tänaseks juba tihedama struktuuriga külakobarad. Mitteilukondlike hoonete kavandamiseks üldiseid tingimusi ei seata, neid kaalutakse igal korral eraldi olenevalt iseloomust kas detailplaneeringu või projekteerimistingimuste alusel.

Maakasutuse juhtotstarbed

Uues üldplaneeringus oleme määranud maakasutuse juhtotstarbed

vaid tihedamalt hoonestatud piirkondades, suurematele tootmise-, ettevõtluse-, mäetööstuse- ja avaliku huviga maa-aladele. Igal värviga tähistatud alal on oma iseloom, millest tulenevad ka ehitustingimused. Kui kaardil värviga tähistatud maa-ala kasutusotstarvet pole, siis on üldplaneeringu kohaselt tegemist maalise asustuse maa-alaga, millele pole olnud otstarbekas detailsemalt juhtotstarvet määrata. Arendused on oodatud, kui järgitakse ehituse üldplaneeringuga seatud põhimõtteid.

Ühe uuendusena oleme kasutusele võtnud segahoonestuse maa-ala, millega oleme tähistanud suurema arengupotentsiaaliga maa-alad, millele ootame investeringuid, kuid ei soovi liiga täpselt ette määrata funktsiooni. Näeme, et nendele aladele võiks

sobida nii ärid, teenused kui elamine. Lisatingimustega vaid välistame teatud tüüpi arenguid, mis piirkonda ei sobituks.

Soovitus: vaata maakasutuse teemal üldplaneeringu kaardirakendust koos eelnõus oleva tabeliga 1. Nii saad kõige kergemini aru piirkonnas soovitud tegevustest.

Vaata eelnõust üle ka arhitektuursed ja kujunduslikud tingimused, ehitiste paiknemine ja lubatud suurus, mis jäävad aluseks projekteerimistingimuste väljastamisel.

Ehituskeeluvööndi piir

Uues üldplaneeringus oleme eraldi uuringu alusel määranud kor-duva üleujutusega ala piiri. Sellest piirist lähtuvalt arvestatakse edaspidi Looduskaitseeseaduse kohast kalda ehituskeeluvööndi ulatust. Üleujutuse riski arvestades on madalatele aladele, mis jäävad ehituskeeluvööndist välja, määratud arendustele täien-davad tingimused. Neid arvestades on seal võimalik siiski ehi-tada. Vaata kaardirakendusest, kuidas need piirid paiknevad si-nu maatüki suhtes!

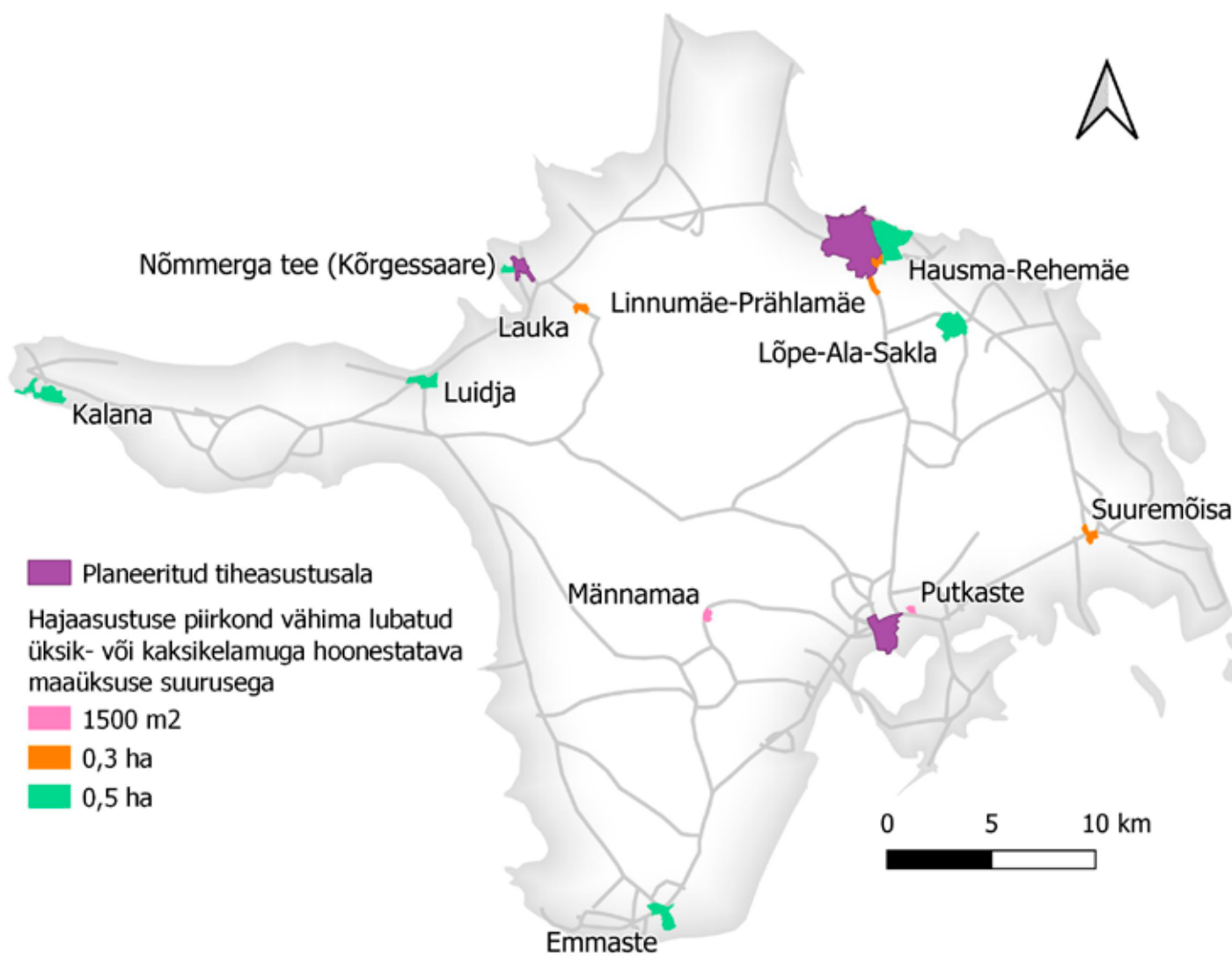
Üldplaneeringus on arvesse võetud varasemad ehituskeelu-vööndi vähendamised ning on tehtud ka uued ettepanekud vöö-n-di ulatuse vähendamiseks teatud kohtades.

Rohevõrgustik ja väärtuslikud metsamaastikud

Metsad kui Hiiumaa väärtus, kopsud ja nägu on uues üldplaneeringus käsitletud eriliselt vaid kahel juhul: kui need asuvad rohe-võrgustiku või väärtusliku metsamaastiku alal.

Rohevõrgustik on eri tüüpi ökosüsteemide ja maastike säilimist tagav looduslikest ja poollooduslikest aladest koosnev katkema-tu süsteem. Nendel aladel toimetades peame jälgima, et oma tegevusega ei tekitaks selles süsteemis katkestusi ning näiteks loo-mad saaksid takistamatult liikuda ühelt alalt teisele. Arendami-ne ja majandamine on lubatud, kuid tuleb jälgida tegevusi koos-mõjus. Kui üks maja või karjaaed on paigas, siis järgmise rajami-sel tuleb järgida tingimusi, mis aitavad katkestusi vältida. Nii ka metsaga seotud töödel, näiteks tuleb raadamisel jälgida, et loo-duslike alade osatähtsus roheline võrgustiku tugialadel ei langeks alla 80% ning säiliks vähemalt 50 m laiused katkematud metsa-ga kaetud koridorid (st tuleb vältida maleruudustikus raielanke).

Väärtuslike metsamaastikena on planeeringus välja toodud osa metsadest, millel on lisaks looduslikele ja majanduslikele väärtustele ka elanikkonna jaoks laiemalt oluline roll. Need on met-sad, mis on olulised inimeste tervislike eluviiside toetamiseks, et sportida, jalutada, puhata saaks kodu lähedal metsades, mis sage-li kujundavad ka piirkonnas identiteeti ja paiguti kaitsevad asu-laid ka tuulte eest. Need metsad on seetõttu olulised just metsa-na, kus järjepidevalt on suuri puid, liigiline mitmekesisus ja head ligipääsud. Soovime, et sellistes metsades majandamine toimuks tundlikult, väikeste häilude või ribadena, ning seetõttu tuleb en-ne metsateatise registreerimist tegevusplaanid kohalikus oma-valitsuses läbi arutada ja kooskõlastada. Vaata eelnõust üle pla-

soovid elada?

neeritavad tingimused ja kaardirakendusest väärtuslike metsadena märgitud alad!

Väärtuslikud maastikud ja miljööalad

Maakonnaplaneeringus esitatud väärtuslike maastike register on üldplaneeringu käigus läbinud kordusinventuuri ning täpsustatud on maastike piire. Esile on tõstetud alad, mis kannavad kultuurilis-ajaloolist, esteetilist, looduslikku, identiteedi- või puhkeväärtust. Uuendatud on tingimusi, mida tuleb nendel aladel arendades järgida, et piirkonnale või laiemalt kogu Hiiu- ja Saare maakonda iseloomulikke väärtusi jääksid püsima kauemaks. Uuringu dokument on üldhariv ja vajalik elanike teadlikkuse tõstmiseks ning selle läbitöötamine peaks olema igale hiiu- ja saarelasele kohustuseks. Väärtuslikele

kõnniteid, kuhu pooles ulatuses lubaksime sõitma ka mootorsõidukeid? Just selliselt soovimegi edaspidi käsitleda näiteks Kärda tänavaid. Vaata üldplaneeringu eelnõust Kärda teemade alt täpsemalt!

Lisaks võta kaardirakenduses lahti planeeritud kohalike teede kaardikiht ning vaata, millised teed sinu jaoks olulises piirkonnas oleme arvanud, et võiksid olla avalikult kasutatavad kohalikes teed. Nende teede osas on kohalik omavalitsus valmis üle võtma omaniku ülesanded (kui need pole juba üle antud) ning neid teid hooldama ja remontima, et hoida töökorras juurdepääsud olulistesse kohtadesse. Selliste kokkulepete suunas plaanime lähiaastatel liikuda. Hoolduskohustuse saame üle võtta aga teedel, mis on juba olemas. Rajada saab vald uusi teid vaid enda

arendatavatel objektidel.

Uue üldplaneeringuga oleme teinud ka ettepanekud avalike juurdepääsude jaoks kallasrajale. Vaata asukohti kaardil!

Tehnovõrgud ja rajatised, taastuenergia

Kõikides arengudokumentides on väljendatud soovi, et Hiiu- ja Saare maakonnas elektrivarustust parandataks ja võimsusi suurendataks. Elektrilevi ettepanekul liigutakse selles suunas, et 35 kV õhuliinid rekonstrueerida pingele 110 kV, asendada meres olevad kaablid suurema, st 110 kV valmidusega merekaabelliiniga ning kavandatakse uus 110 kV pingega õhuliin Emmaste alajaamast Leigri külla ja määratakse selleks 300 m laiune trassikoridor. Vaata kaardilt järgi selle asukoht!

Üle 200 kW elektrituulikute ja kaasuva taristu kavandamisel on üldplaneeringusse üle võetud maakonnaplaneeringuga määratud arenduspiirkonnad ja tingimused ning neid vaid täpsustatud. Uue üldplaneeringuga uusi arendusalasid ei otsita.

Alla 200 kW ja kuni 30 m kõrgusi väiketuulikuud on lubatud püstitada ühekaupa ning väljapoole miljööväärtuslikke ja tiheasustusalasid. Tuulikute püstitamine tuleb aga kõne alla alles alates 2027. aastast, mil Kaitseministeerium eeldatavalt eemaldab suuremalt osalt Hiiu- ja Saare maakonnast kõrguspiirangud.

Üldplaneeringuga oleme teinud ettepaneku võimaldada am- mendunud Pihla turbamaardla asemele kavandada päikesepaneelide arendusala, mis saaks teenindada kogu saart. Väiksemaid, n-ö oma tarbeks päikeseparke võib majapidamiste juurde rajada maastikku sobitades või kombineerides katuse või fassaadiga. Suuremaid ehk tööstuslikke parke võib tiheasustusaladel rajada vaid tootmismaa- või suuremate hoonete katustele ja fassaadidele. Hajaasustuses tuleb eelistada endiseid tööstus- ja tootmisalasid. Väärtuslikule maastikule ja miljööväärtuslikule alale tööstuslikke päikeseparke rajada pole lubatud.

Kärda

Milline on Kärda nägu ja millisena tahame seda eksponeerida linna saabujatele?

Kärda on inimöötmeline ja sõbraliku keskkonna kuvandiga aedlinn. Linn on kompaktne ja kõik avalikud teenused ja olulised kohad mahuvad keskusest 1 km raadiusega ala sisse, mis tähendab, et selles linnas oleks mõistlik liikuda pigem jala või rattaga ning vähem koormata kitsaid tänavaid autoliiklusega. Nii linna keskuses kui äärealadel on piisavalt ruumi uuteks arendusteks ning olemasolevatesse hoonetesse uute tegevuste toomiseks. See aitab muuta linna tihedamaks ja teenuseid veelgi paremini kättesaadavaks ning puudub vajadus linna laiendamiseks ümbritsevate põldude või metsade arvelt.

Kärdat iseloomustavad kraavid, ojad, liigirikkad niidud, pargid ning mereäär. Koos kitsaste tänavate, väikeste majade ja lopsakate hoovidega moodustubki Kärda „nägu“, mida tuleb säilitada ja esile

tõsta. Kui ühendada jalakäiguteedega omavahel pargid ning jõgede ääres kulgevad kallasrajad, saame linnas olulisi kohti läbiva teekonna, mis looks mitmeid otseteid ja muuhulgas ühendab ka sadama keskusega. Lisaks saaks hõlpsasti linnaruumis tähistada teekonna, mis suunab inimesi liikuma punktist punkti, kulgedes erinevate teenuste, äride, spordiväljakute, kultuuri- ja sadama, parkide ja keskväljaku vahel. Selline teekond sobib nii jalutamiseks kui sportimiseks, kuid samal ajal toimib ka linna tutvustava giidina.

Kui soovime, et inimesed liiguksid rohkem väljas ning linnaruum oleks nii turvaline, et lapsed saaksid üksi liikuda ja kasvõi tänaval mängida, tuleb selleks luua võimalused. Kärda tänavatele üldjuhul ei mahu ehitama eraldi kõnniteid. Mis oleks, kui muudaksime mõtteviisi ning käsitlesime tänavaid kui jalakäigualasid, kuhu aeglasel kiirusel lubame liikuma ka mootorsõidukeid? Kitsast tänavast pool oleks kasutada jalakäijatele ja ratturitele ning pool autodele. Autod saavad üksteisest mööduda reegli abil, et keskusest väljuval suunal liikuja saab sõita takistusest ning keskusesse suunduv sõiduk annab teed, kasutades selleks möödasõidutaskuid vmt, nagu mujal maailmas tunnelites või kitsastel tänavatel ja sildadel tavapäraseks lahenduseks.

Vaata lisaselgitusi ka Kärda ruumikon- tseptsioonist, mis on üldplaneeringu lisa 5.

maastikele plaanitud arendused on soovitatav omavalitsuses läbi arutada ka siis, kui tegevus pole loakohustuslik.

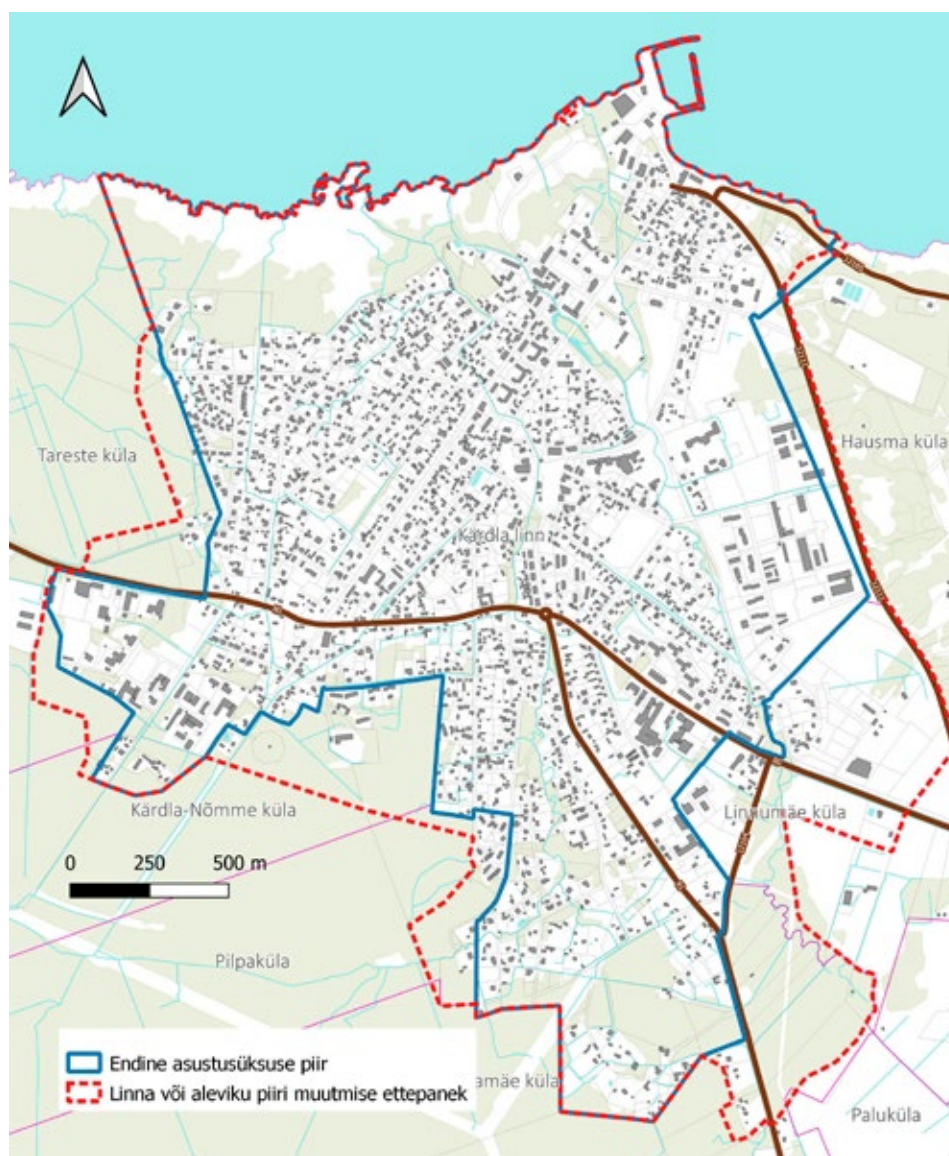
Uues üldplaneeringus oleme üle vaadanud ehitusliku kultuuripärandi ning selgelt ja eripäraselt eristuva keskkonnaga küla- kobarad või tänavatüüpe märkinud miljööväärtuslike aladena. Täpsustatud on varasemate alade piire ning välja jäetud piirkonnad, millele väärtused ei ole enam selgelt loetavad või on tänaseks juba kadunud.

Lisaks oleme välja toonud mitmed ehitised, mis pole küll kaitse alla võetud, kuid omavad Hiiu- ja Saare maakonnas olulist tähendust või kannavad edasi mõnd möödunud ajastu lugu. Neid ehitisi ei või kergetähtsusega lammutada ning uuendada tuleb vana väärtusi austavalt. Tegevused selliste üksikobjektidega ning miljööväärtuslike aladel arendades tuleb plaanid kohalikus omavalitsuses kooskõlastada. Muudatuste projektid peavad sisaldama viiteid algupärasele ja selgitusi, kuidas väärtusi esile tõstetakse. Lubatud on vana ja uue kombinatsioonid ning leebemad nõuded energiatõhususe tagamisel. Alade uuenemisel on oluline tagada piirkonna terviklik iseloom ja välisilme.

Avalikud teed, kergliiklusteed, pääsud kallasrajale

Hiiu- ja Saare maakonnas on hõredalt asustatud, valdavalt maalise asustusega piirkond, millel on 3 suuremat ja mõned väiksemad, piirkondlikud keskused. See tähendab, et autoga liikumine on oluline suurele osale elanikest pea igapäevaselt. Uues üldplaneeringus keskendume suurel määral lahendustele, mis võimaldaksid inimestel teha igapäevasel liikumisel tervislikumaid valikuid ning eelistada autosõidule jalgsi või rattaga liikumist. Keskuseid ühendab ka liinibuss, mis võiks sagedamini valituks osutuda. Planeeringuga teeme ettepaneku tagada kergliiklusteed olulisemate vaatamisväärsusteni ja luua ohutu rattaga liiklemise võimalus ümber terve saare ning ühendada selle võrgustikuga suuremad sadamad ja lennujaam. Selline taristu on oluline nii kohalikele elanikele kui saare külalistele. Elektrirataste laiema levikuga pike- nevad rattaga läbitavad vahemaad, kuid tervislikumate valikute tegemisel on määravaks teekonna turvalisus. Nii saame parandada avaliku ruumi kvaliteeti kõigil tiheasustusega aladel ja muuta tänavaruum meeldivamaks keskkonnaks.

Kuidas oleks, kui muudaksime mõtteviisi ning jalutajate ja rat- taste autoteele lubamise asemel vaataksime linnatänavaid kui

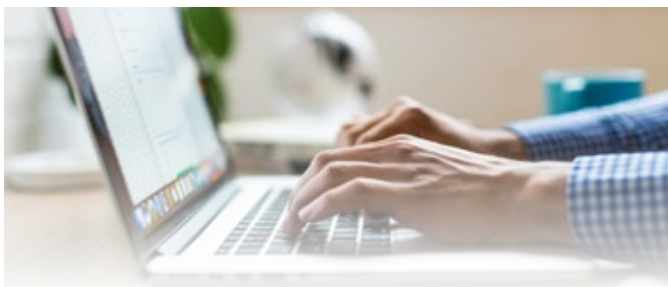

Gerda Timofejevi joonistus

Juhin ise oma elu – ei lase sõltuvusel seda teha!

Hiiumaa ennetusnädala raames leidis 13.–17. veebruaril lisaks maailmakohvikule ja infosündmusele veebis aset ka loomekonkurss „Juhin ise oma elu – ei lase sõltuvusel seda teha!“. Konkursile võis esitada mistahes meediumit kasutades loodud teoseid. Konkursi raames laekus kokku 6 teost (1 ühistöö, 5 üksiktööd).

Aitäh kõikidele osavõtjatele!

Mis tööd teeb veebipolitseinik?

Veebipolitseinik on internetis töötav politseinik, kes vastab inimeste interneti teel esitatud teadetele ja kirjadele ning koolitab internetiturvalisuse teemadel nii lapsi kui täiskasvanuid.

Veebipolitseiniku poole saab Facebooki või e-kirja teel pöörduda väga mitmel juhul: kui soovitakse politseilt nõu; kui on seadusi puudutavaid küsimusi; kui soovitakse saada politseile vihjet või teadet; kui inimene kahtlustab, et keegi teine esineb internetis tema nime all; kui inimene on sattunud kiusamise/ahistamise ohvriks; kui soovitakse teatada seksuaalsest või muust väärkohtlemisest.

Veebipolitseinik vastab küsimustele kuni kolme tööpäeva jooksul, politsei kiiret sekkumist vajavatel juhtudel tuleb helistada 112.

Veebipolitseinik on nagu piirkonnapolitseinik veebis: ta peab olema kursis kõigega, millega tema piirkonnas tegeletakse. Minu tavapärane tööpäev algab sellega, et tutvun kohalike ajalehtedega, sotsiaalmeediagruppides toimuvaga ja inimeste pöördumistega ning edastan vajalikku infot erinevatele asutustele, näiteks Maksu- ja Tolliametile.

Minu töölaual on teemasid seinast sein – on nii liikluse, kuritegude, kontode kaaperdamiste, kelmuste kui pettustega seotud küsimusi. Väga palju pöördutakse veebipolitseinike poole sotsiaalmeediakontodega seotud probleemidega, aga ka armukelmuste, ebameeldivate postituste, koolikiustamiste ja küberkiusamistega.

Tasub teada, et veebipolitseiniku poole ei pea pöörduma vaid veebis korda saadetud tegude pärast, vaid meile võib teada anda ka perevägivallast, anda infot varavastastest süütegudest ja kõigest muustki. Veebipolitseinik annab nõu, mida sellistes olukordades peaks tegema. Kellel internetti ei ole ja kes seda ei kasuta, ent on vaja politsei nõu, saab ka veebipolitseinikule helistada telefonil 473 2835. Vastan kõnelele tööpäeviti kell 8–16.30.

ELINA LAAS

Lääne-, Hiiu- ja Saaremaa veebipolitseinik

Biojäätmete ja kompostimise teemalistele küsimustele vastab Kaupo Heinma

Hiiumaa vallavalitsus koondas sotsiaalmeedias üles kerkinud küsimused biojäätmete kompostimise ja liigiti kogumise kaardistamise teemal ning saatis need vastamiseks Keskkonnaministeeriumi asekanstler Kaupo Heinmale. Heinma sõnul koguti 2020. aastal Eestis liigiti 26 kg biojäätmekogumise kohta. Kuid arvutuslikult tekib Eestis elaniku kohta 71 kg köögi- ja sööklajajäätmekogumise ning 30 kg aia- ja haljastujäätmekogumise. "See tähendab, et liigiti kogutakse Eestis vaid umbes neljandik biojäätmekogumise. Nii läheb väga suures koguses raisku kasulikke materjale, millest saaks toota biogaasi või komposti. Olmejäätmekogumise visatud biojäätmekogumise lähedalt aga lihtsalt prügimäele, kus need on keskkonnale suureks koormaks," ütles Keskkonnaministeeriumi asekanstler.

Mis on biojäätmekogumised?

Kaupo Heinma: Kõige lihtsam on meelde jätta, et biojäätmekogumised on kõik, mis meil tekib köögis toitu valmistades. Näiteks puu- ja köögiviljad ning nende koor, pagaritooted (leib, sai), kohvi- ja teepaks koos filtriga. Aga biojäätmekogumised on ka loomajäätmed ja nende muld ning aia- ja pargijäätmekogumised, nagu lehed, väiksemad taimed jms. Samuti on biolagunevad määrduvad papp ja paber, majapidamis- ja salvrätid.

Kes on jäätmevaldaja?

Jäätmeseadus defineerib jäätmevaldaja mõiste nii: jäätmevaldaja on jäätmetekitaja või muu isik või riigi või kohaliku omavalitsuse asutus, kelle valduses on jäätmed.

Miks ei tohi biojäätmekogumised olmeprügi hulka visata?

Biojäätmekogumised ei tohi teiste jäätmetekitajate kokku visata kahel põhjusel. Esiteks on biojäätmekogumised kasulik tooraine, millest saab toota komposti või biogaasi. Teiseks ei saa biojäätmekogumised muu prügi seest enam kätte ning see kasulik tooraine läheb raisku. Nii jõuavad biojäätmekogumised hoopis prügilasse, kus hakkavad eritama metaani, mis on väga tugev kasvuhoonegaas ja

kliimamuutuste põhjustaja.

Ma komposti. Miks pean seda kellelegi kinnitama? Kohalikele omavalitsustele on seadusega pandud kohustus tagada, et kõik elanikud annavad oma biojäätmekogumised ühele jäätmevaldajale või toimub nende kompostimine kohapeal. Sama kohustus kehtib tegelikult ka kõigile inimestele, et oma biojäätmekogumised tuleb kas ära anda või ise kompostida. Seega on väga oluline, et vald kontrolliks, kas tegelikult nõuet täidetakse.

Mul on taluloomad ja annan oma biojäätmekogumised neile söögiks. Miks pean veel kompostimise kohta kinnituse esitama?

Kõik biojäätmekogumised ei sobi loomadele sööda (näiteks tee- ja kohvipuru, salvrätid, banaanikoored jms) ning nende jaoks peab olema kas eraldi konteiner või tuleb neid kompostida.

Kas ma võin oma biojäätmekogumised viia metsloomadele metsa alla või söödaplatsile?

Biojäätmekogumised ei tohi viia metsa alla. Biojäätmekogumised koosnevad väga mitmetest taimsetest ja loomsetest jääkidest ning nii nagu koduloomadele, on paljud neist ka metsloomadele kahjulikud. Samuti tekib nii oht võrreldavate levikuks.

Mida tehakse sellisel puhul, kui inimesed ei täida nõudeid ja biojäätmekogumised jõuavad ikkagi n-ö tavaprügi hulka?

Kohalik omavalitsus peab sellisel juhul leidma viisi, mis sellise käitumise lõpetaks. Üldjuhul on biojäätmekogumised ära vedu rahaliselt soodsam ning kui selle võrra tähtub olmejäätmekogumise konteiner aeglasemalt, võiks see olla üks motivaator liigiti kogumiseks.

Mis ootab ees kohaliku omavalitsust, kes ei täida käesoleva aasta lõpuks biojäätmekogumise liigiti kogumise nõuet ega oma ülevaadet biojäätmekogumise kohta oma jäätmeveopiirkonnas?

Selline kohalik omavalitsus ei täida jäät-

meseaduse nõudeid. Õigusaktide nõuete täitmine on kohustuslik. Selle üle teevad järelevalvet erinevad riigiasutused.

Kuidas peavad biojäätmekogumise osas toimima (Hiiumaal) turistid?

Biojäätmekogumise eraldi kogumise nõue kehtib ka majutusasutustele ning seal peavad turistid peavad biojäätmekogumise eraldi koguma. Ise reisivatele turistidele oleks hea luua biojäätmekogumise ülevaade võimalused koos teiste jäätmeliikidega vähemalt suures keskkonnas.

Majutuskohas on sorteerimisvõimalus ja juhised ning tehtud kõik selleks, et külastaja ka jäätmeid sorteeriks, aga nad lihtsalt ei tee seda. Kuidas aidata seda majutajat, kes on hädas jätkuvalt olmeprügi sekka sattuvate biojäätmekogumistega?

Majutusasutuse omanik peaks liigiti kogumise nõude kohe registreerimisel kliendile selgeks tegema ning vajadusel koos vastutusega/trahvidega. Paljudes riikides on see täiesti tavapärane. Sarnaselt sellele, et ei tohi hotellitoas suitsetada. Näiteks Uus-Meremaal on trahv 50 dollarit, kui paned jäätmed valesse.

Kas kortermajad võivad ka biojäätmekogumised kompostida nagu eramajad? Hiiumaal on väiksematel kortermajadel enamasti see võimalus olemas.

Kortermajad võivad biojäätmekogumised kompostida ning tihti see ongi parim lahendus.

Kuidas peaksid toidujäätmekogumise toimima toidustusasutused (restoranid, kohvikud)? Kas väikesed söögikohad, mis on hooajaliselt lahti, võivad kompostida või on neil selleks registreeringut vaja?

Biojäätmekogumise kompostimine on kindlasti üheks võimaluseks. Küll eeldab kompostimine Keskkonnaametis selle tegevuse registreerimist, kui kogus on alla 5 t/a, ning kui üle selle, siis on vajalik juba keskkonnaluba.

Motokross on äge, tule trenni!

Hiiumaa Motohariduse treeningud toimuvad kevadest sügiseni Nurste krossirajal. Motokrossi trenni on oodatud kõik lapsed, kes tahavad selle spordialaga tutvust teha. Meil on olemas lastele mootorrattad, turvavarustus ja hästi toredad treenerid. Kindlasti on oodatud kaasa ka vanemad, sest siis saavad vanem ja laps koos õppida.

Treeningute mitmekesistamiseks viime läbi üldfüüsilist vormi arendavaid treeninguid, korraldame laagreid. Alles hiljuti käisime Lätis laagris, kus homikujooksudest võtsid osa ka lapsevanemad, toimus jalgpallimäng laste ja vanemate vahel, treeningulaager kõigile.

Lastele võistluskogemuse pakkumiseks korraldame treeningvõistluseid ja edasijõudnud saavad oma oskuseid proovile panna juba nimekamatel võistlustel.

Meie tegemiste kohta saab infot Facebookist, Instagramist ning meie kodulehelt hiiumaamotoharidus.ee.

Foto: Hiiumaa motoharidus

Ettevõtete külastused jätkusid Emmastes

Vallavalitsuse, arenduskeskuse, Hiidlaste Koostöökogu ja töötukassa esindajad jätkavad Hiiumaa ettevõtete külastamist, et kuulda vahetult ettevõtjate muredest ja rõõmudest. Emmaste osavallas külastati 16. veebruaril kahte ettevõtet, et vaadata, kuidas neil läheb.

Esimesena külastati OÜd Jürgeni Tisleritööd. Jürgen Post lõi oma ettevõtte 2018. aastal. Tisleritööga alustas ta aga juba kümmekond aastat tagasi, kui õppis Haapsalu Kutsehariduskeskuses. Õpingute kõrval läbis ta ka ettevõtluskoolituse. Oma esimesed puidutöötlemisseadmed ostis Jürgen PRIA toel 2013. aastal.

Harju külas asuvas puidutöökojas valmistab Jürgen mööblit, uksi, aknaid ja muid tooteid, mida kliendid soovivad. Tema tooted on peamiselt täispuidust ja vineerist. Töökas vajaliku kuiva materjali tellib Jürgen enamasti OÜst Faasion. Jürgeni sõnul on puiduhin-

Vallavalitsus Harju külas Jürgen Posti puidutöökojas. Foto: Károlyn Kivistik

nad aastaga tõusnud ja hinnalangust hetkel ei paista. Viimase aasta elektri hinnatõusu aitab tiseril leevendada töökoja juures olev 15 kw päikeseelektripark.

Probleemina tõi Jürgen välja, et Harju külas on väga kehv mobiililevi ja internetiühendus.

Emmaste ettevõtete külastus jätkus Leisu külas ASis DA-

LELD, kus külalisi võttis vastu ettevõtte juhataja Anita Kaerma. DALE asutati 9. detsembril 1991 endise Emmaste Põllumajanduse Osaühingu juurde kuulunud tootmisüksuse baasil. Ettevõtte põhineb kohalikul erakapitalil. Täna on ettevõttele üle 3000 ruutmeetri tootmis- ja laopinda ning 1,8 hektarit maad.

DALE põhitegevuseks on plasti survevalu ja ekstrusioon. Survevalu kogemus pärineb ettevõtte aastast 1986. Tootmises on kasutusel nii klientidele kuuluvaid kui DALE endi poolt tellitavaid survevaluvorme.

Anita sõnul on peamisteks probleemideks ettevõtte hetkel vähenenud töömaht ja toormaterjali ning elektri kõrge hind.

2023. aasta seisuga on ettevõttele 46 töötajat. DALE suurimateks klientideks on Henkel Global, Ensto Ensek, ABB ja SealValue Europe.

Mess on kõigile tasuta!

11.-14. aprill 2023

Virtuaalne Töö- ja karjäärimesse tuleb Sulle koju kätte!

Juhi teadlikult oma karjääri nii haridus- kui töömaailmas!

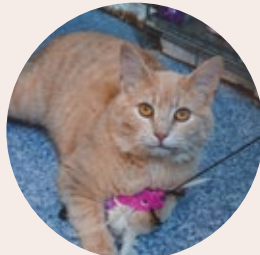
Tule osale ja:

- leiad sobiv töö või õppimisvõimalusi;
- saa teada, mis toimub tööturul;
- avasta uusi võimalusi karjääriteel;
- saa tuge oma eesmärkide seadmiseks.

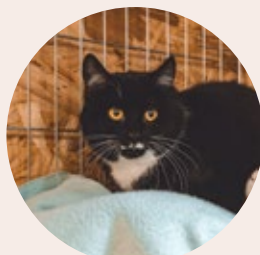
toomess.ee

Kodu ootavad kassid Hiiumaa koduta loomade turvakodus

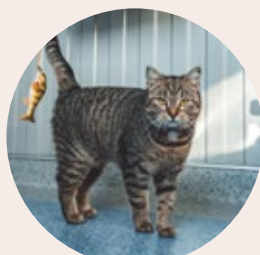
LENNY: 1-2-aastane isane kastreeritud kass. Iseloomult aktiivne ning sotsiaalne, armastab mängida ja mürada.

KIKI: 1-aastane emane steriliseeritud kass. Iseloomult veel pisut arglik, vajab aega harjumiseks.

STELLA: 2-aastane emane steriliseeritud kass. Iseloomult väga sõbralik ja sotsiaalne.

Lisainfo: tel 523 6827 või FB leht 'Hiiumaa koduta loomade turvakodu'

KUULMISREHABILITATSIOONI KESKUSE VASTUVÕTT

14. aprillil algusega kell 9 Emmastes Päevakeskuses

• Võimalik kontrollida kuulmislangust, hankida uusi kuuldeaparaate ja häälestada varasemaid kuuldeaparaate. Samuti saab aparate remontida ning ka individuaalseid kõrvaotsikuid valmistada. Hooldada saab lasta nii kõrvaotaguseid kui ka kõrvasiseseid aparate. Kuulmisuuringud ja pisihooldus on tasuta.

• Lisainfo: Aimi Jaarma, tel 514 4327

Kõrgessaare päevakeskuses

- **Esmaspäeviti** kl 15–16 **tervisevõimlemisring**
- **Teisipäeviti** kl 11–12.30 **line-tantsuring**
- **Teisipäeviti** kl 12.30–13.30 **toolitantsuring**
- **Kolmapäeviti** kl 11–12.30 **line-tantsuring**
- **Kolmapäeviti** kl 12.45–14.15 **seeniortantsuring**
- **Esmaspäeviti** tugitooliteatring
- Esmaspäeval, **3. aprillil** kl 12.45 Kõrgessaare **mälumängu I voor**
- Esmaspäeval, **3. aprillil** alates kl 8.30 **pediküüriteenus** (kohad täis!). **Lisainfo** Eve Heinmaa, tel 516 3126.
- Teisipäeval, **4. aprillil** **kokkamine** eakatega (kalarullid, mango-riisipuding).
- Pühapäeval, **9. aprillil** **õppe- ja kogemusreis** Tallinn-Viimsi.
- Kolmapäeval, **12. aprillil** alates kl 12 ning neljapäeval, **13. aprillil** ja reedel, **14. aprillil** alates kl 9 **massaažiteenus**. Eelnev registreerimine: Sigrid, tel 529 7429.
- Neljapäeval, **13. aprillil** kl 13 **koosviibimine** Päevakeskuses. Transport: 12 Rootsi, Pihla, 12.30 Lauka, Viskoosa.
- **Reedel, 14. aprillil** väljasõit **Käina ujulasse**, ujulas viibimine kl 11–13, vesivõimlemine kl 11 (juhendaja Helin Käärmees), jõusaali kasutamine. Osalustasu 6 eurot. Transport: 10 Kõrgessaare, Lauka, Viskoosa, 10.25 Kärkla.
- Teisipäeval, **18. aprillil** **juuksur**. Registreerimine: Sirje Vaku, tel 5666 2317.
- **17.–30. aprillil** Liikumisaasta 2023 – **vanemaealiste liikumisenädalad**. Täpsem info jooksvalt Kõrgessaare Päevakeskuse Facebooki lehel ning www.sotsiaalkeskus.ee.
- Pühapäeval, **30. aprillil** Hiiumaa Pensionäride Ühenduse **kevadkontsert** Kärkla Kultuurikeskuses, algus kl 12. **Lisainfo** ja transpordivajaduse teatamine: Katrin, tel 5333 9472.
- Kõrgessaare päevakeskuses **saab pesta pesu ja käia duši all**, eelnevalt kokku leppida: Inna, tel 504 2292.
- Kolmapäeviti ja reedeti kl 10–14 on võimalus **Tervisemajas saunas käia**, kehtib tunni hind 5 eurot. Leiliruum mahutab kuni kolm inimest. Eraldi saunaruum nii meestele kui naistele. Sauna kasutamiseks eelnevalt kindlasti kokku leppida: Anne-Ly Torstensson, tel 5606 0711.

Hellamaa perekeskuses

- **31. märtsil** kl 18 Meenutusteõhtu: tööaeg
- **3. aprillil** kl 19 linastub film "Suvitajad"
- **13. aprillil** kl 18 Mälumänguõhtu, hooaja viimane
- **20. aprillil** klubi Pühalepa Vanamehed igakuine koosolek
- **Kolmapäeviti** kl 11 saavad kokku Pühalepa lustilised lauljad-tantsijad. Oodatud on uued liikmed!

TEATED

Sotsiaaltoetuste taotlemine

- 13. aprillil kell 10–12 sotsiaaltoetuste taotluste vastuvõtmine Suuremõisa raamatukogus. Info: Urme Soonvald, tel 463 6844, 521 0997, urme.soonvald@hiiumaa.ee.
- 13. aprill kell 11–12 sotsiaaltoetuste taotluste vastuvõtmine Viskoosas. Info: Pille Näksi, tel 5855 3736, pille.naksi@hiiumaa.ee

Transporditeenus

- Kärkla piirkonnas invabussi tellimine kohalikeks sõitudeks ja mandrisõidud rehabilitatsiooni- või meditsiinasutusse eakatele ja puudega inimestele. Info: Pille Alevi, pille.alevi@hiiumaa.ee, tel 505 5746

Saunateenus

Kärkla sadama saunas

- 8. ja 22. aprill kell 13–15 meestele ja 15.30–18 naistele. Pilet 2,30 eurot.

MEIE SEAST ON LAHKUNUD

LIIA TOOM
VIKTOR TOOM
EINO KAEVATS
TÖNU TÄRK
ANDRES HÄRM
KALEV KRAAV
URMAS VAIM
VILMA TIKERPUU
MARKO PAAT
LAINE LÖPPE
SIRJE NURK

Rohkem infot: hiiumaaarenduskeskus.ee

Rohkem infot: hiiumaaarenduskeskus.ee

SÜNDMUSED

MÄRTS

N, 30. märts

☉ **KI 16** Noorte ujumisvõistluste karikasari "Aasta ujuja 2022/2023" Käina spordikeskuses

☉ **KI 20** Hiiumaa Kino: "Suvitajad" Orjaku külamajas

R, 31. märts

☉ **KI 18–19.30** "Meenutuste õhtu – Tööaeg" Hellamaa Perekeskuses
Mis oli Sinu esimene töökoht? Milline on Sinu unistuste amet? Hellamaa Perekeskus ja Pühalepa Vaba Aja Keskus kutsuvad jagama mälestusi tööst ja töötegemisest, kuulama teiste meenutusi ning veetma ühte mõnusat õhtut.

APRILL

E, 3. aprill

☉ Hiiumaa Kino: "Suvitajad" Hellamaa Perekeskuses

N, 6. aprill

☉ **KI 19** Hiiumaa Kino: "Suvitajad" Käina Huv- ja Kultuurikeskuses

R, 7. aprill

☉ **KI 4.30** NANCY Live "Kevad Südamas" Carriba Clubis.

Carriba kevadpeol astub lavale legendaarne popidiiva NANCY. Sisepääs Facebooki osaleb/huvitatud listile südaööni 10€, tavapilet 14€!

L, 8. aprill

☉ **Disc**-golfivõistlus "Kivipalu Open 2023" Allika külas.

☉ Käina lähisteletel pannakse püsti ajutine 18-korviline **disc**-golfirada ühe talu lambakarjamaadele. Võistluse eesmärgiks on populariseerida **disc**-golfi harrastamist saarel ning pakkuda uudseid mänguvõimalusi. Täpsem info Facebookis Dagö DG lehel.

L, 8. aprill

☉ **KI 11.30–14.30** Paluküla jooks 2023 Paluküla terviserajal. Eelregistreerumine ja täpsem info: maraton.hiiumaa.ee/uritusd/palukula-jooks

☉ **KI 12–14** Töötuba "Munad kirjuks taimedega" Palade Loodushariduskeskuses

Ootame lapsi loodusklassikesse looduslike vahenditega mune värvima ja korvikesi meisterdama. Värvime mune 8.04 kell 12–14. Osalustasu 3 €.

Palume osalemise soovist teatada looduskeskuse meiliaadressil pala-delhk@gmail.com või helistades Karinile 53422087.

☉ **KI 19** Hiiumaa Kino: "Suvitajad" Sõru muuseumis

P, 9. aprill

☉ **KI 16** Hiiumaa Kino: "Suvitajad" Kõrgessaare Vaba Aja Keskuses

☉ **KI 19** Hiiumaa Kino: "Suvitajad" Kõpu rahvamajas

N, 13. aprill

☉ **KI 18–20** Mälumänguõhtu Hellamaa Perekeskuses.

R, 14. aprill

☉ **KI 17** Susanna Veevo reisimuljete õhtu raamatuga "Minu Iraan" Kärkla raamatukogus

☉ **KI 19–21** Etendus "Anne Paluver ikka veel 27!" Kärkla Kultuurikeskuses.

14.–15. aprill

☉ **AFF** – Aiandusfilmide Festival Suuremõisa lossis. Festival keskendub eelkõige pärandsortidele. Lisaks filmidele toimuvad loengud ja töötoad. Festivalist osavõtma on oodatud igas vanuses aiandus- ja loodushuvilised. Pärandsortideks (ka põllusort, maasort) loetakse kohali-

ku kliimaga kohanenud (toidu)taimi, keda on selles piirkonnas juba kaua kasvatatud, näiteks meil Eestis Peipsi sibul või 'Suislepp'. Osalustasu 5–15 €.

L, 15. aprill

☉ **KI 12–14** Nõelvilgimise töötuba Pühalepa Vaba Aja Keskuses. Nõelvilgimise töötuba juhendab Heli Mänd, osaluspanus 20 eurot (hind sisaldab kõiki vajalikke vahendeid, mis ootavad osalejaid kohapeal). Registreerimine: pyhalepavak@hiiumaa.ee (kuni 07.04), soovi korral võib võtta kaasa mõne enda eseme.

R, 21. aprill

☉ **KI 20–22** Trad. Attack! Eesti tuur #2 Kärkla Kultuurikeskuses.

N, 27. aprill

☉ **KI 16** Noorte ujumisvõistluste karikasari "Aasta ujuja 2022/2023" Käina Spordikeskuses

L, 29. aprill

☉ **KI 8–14** Avatud kalasadamate päev Hiiumaa sadamates: Naistlaiu, Roograhu, Kõrgessaare ja Sõru sadamas.

Perepäev erinevatele vanustele ja huvirühmadele erinevate tegevuste, teadusteatri, muusika, kalatoitude, loengute ja õpitubadega. Tasuta.

Täpsemad päevakavad asuvad lehel avatudsadamad.ee

☉ **KI 13** rahvusvahelise tantsupäeva tantspidu Kärkla Kultuurikeskuses.

Muusika Pillisõprade seltsilt ja tantsusamme õpetab Ille Savioja. Sisepääs tasuta.

30. aprill

KI 12 eakate kevadkontsert Kärkla Kultuurikeskuses.

MAI

E, 1. mai

☉ Kärkla päev ja Kärkla jooks: Kärkla linn tähistab 1. mail oma 85. aastapäeva. Täpsem info lisandub kultuur.hiiumaa.ee ja hiiumaa.ee lehele

☉ Hiiumaa turismimes Hiiumaa Spordikeskuses Põllu 27, Kärkla, Hiiumaa

N, 4. mai

☉ **KI 17–19** Hiiumaa orienteerumiseljapäev. Võistluste kuupäevad võivad muutuda. Lisainfo: www.hok.ee.

Start Suuremõisa lossi juurest.

☉ **KI 20** Hiiumaa Kino: "Apteeker Melchior. Timuka tütar" Orjaku külamajas

L, 6. mai

☉ **KI 10–12** Hülgevaatlusretk Kärkla sadamast. Osalustasu 20–30 €. Lisainfo ja registreerimine www.tiit-reisid.ee

N, 11. mai

☉ **KI 16–21** Purjetamise lühiradade seeriavõistlus Dago Karikasari Kärkla sadamas.

☉ **KI 17–19** Hiiumaa orienteerumiseljapäev. Võistluste kuupäevad võivad muutuda. Päevakute start avatud 17.00–19.00. Lisainfo: www.hok.ee. Start Tuule-

torni juurest.

☉ Jooksekinokava Kärklasse mujal Hiiumaal: hiiumaakinok.ee

☉ Hiiumaa sündmuste portaali: hiiumaa.ee/sundmused

☉ Lisa portaali ka enda korraldatav sündmus!

NÄITUSED

KÄRDLA KULTUURIKESKUS

Avatud E–R kl 10–18

☉ Aprillis: **Maria Evestuse popsüürrealistliku maalikunsti näitus IR-RULI/APART.**

Näitusel on valik unenäolistest muinaslugudest, mis räägivad iseolemise, üksilduse ja eraldatuse erinevatest tahkudest. Kunstnik ammutas inspiratsiooni nii oma isiklikust elust kui ka laiematest ühiskondlikest meeleoludest, põimides need tunded ja mõtted sümbolistlikesse visuaalsetesse muinaslugudesse. Näitusel eksponeeritud teostes kasutab Evestus oma kihulist värvipuhast autoritehnikat, kus kohtuvad kollaaž, maal, efektlakid ja leidmaterjalid, loomaks illustratiivseid sümbolistlik-sürrrealistlike teoseid. Koduleht: mariaevestus.com

NELJA NURGA GALERII

R–L 11–15.

☉ **Ursula Sõberi näitus "Varjatud mõtted. Peidetud maastikud" kuni 1.04**

☉ Mõte rändab omi radu. Vahest seletamatuid. On mõtteid, mida ei saa või ei taha jagada – rasked, kurvad, aga ka helgemad – peidetud hingemaastikud, mis vormuvad abstrakteina lõuendil. Väljapanek koosneb valikust abstraktsetest maastikumaalidest. Neist osad reaalsel maastikumotiividel põhinevad kompositsioonid, teised otsingulised katsetused tundmuste väljendamisel. Näitus on avatud 9.3–1.4.2023.

☉ Neljapäeval, 6. aprillil kell 17 avame maalikunstnik **Piret Rohusaare personaalnäituse "Unenäoline Hiiumaa".**

☉ Kunstnikult: "Miks Unenäoline Hiiumaa? See lihtsalt juhtus nii: nimelt eelmisel suvel (2022) augustis poolkogemata külastasin Reigi pastoraati... muidugi mitte ainult pastoraadi pärast, seal oli näitus ja kohalik kirjanikuhärra, kes ootas, et jagada kokkutulnutega mõtteid ja meeleolusid ... Kas tekkis see kum-

mastav ja vaba olek ilusast värelevast näitusekujundusest või kirjanikuhärra jutust või ehk kõigest sellest kokku või soojast suvelõpust – ei tea. Jutustamine pastoraadis lõppes alles õhtuhämaruses. Lõppes mõttega ja sooviga teha näitus Hiiumaal, Nelja Nurga Galeriis. Oldi lahkelt nõus, ootame uusi töid, näitus avatakse tavaliselt neljapäeval kell viis. Nii mulle öeldi, ja minu näitusekuu on aprill. Maalisin Hiiumaad. Ja maalisin mälestusi, mida Hiiumaa minus äratas. Maalisin maastikku ja ennekõike seda vabastavat tunnet – kui kõik on uus ja samas igavikuline. Siin on Hiiumaak kanarbikulilla või Vahemere maade lavendel, õhus värelev kadakas või on see küpress, rümpilved ja kuivanud rohu lõhn, tuul ja lindude toimetamist täis suur puu..."

TUULETORN

Avatud: T–R 15–21, L–P 12–21

Kuni 15. aprillini näitustealal

☉ **Mari-Liis Linki maalinäitus "Barcelona3 – Linnakuumus"**

☉ Lisainfo: www.tuuletorn.ee

Näitus on inspireeritud kunstniku veedetud ajast suvises kuumuses Barcelonas. Kunstnik väljendab oma elavaid mälestusi läbi vabalt kulgevate ja nirisevate värvide ning kollaaži kihtide. Mari-Liisi innustab ja kannustab vabadus ja vaprus. Tema inspiratsiooni elavdavad linnatänavad – selle kunst, selle liiklejad ja nende (elu)lood, korrapärasus ja kaos. Kunstniku koduleht: www.madandwonderful.com

HIIUMAA MUUSEUMI PIKK MAJA KÄRDLAS

Avatud: E–R 10–17, L 10–15

☉ Muuseumi lahtiolekuaegadel on avatud ka muuseumipood ja laste mängutuba Pikas Majas.

☉ Lisainfo: +372 463 2091 või info@hiiumaamuuseum.ee, koduleht: muuseum.hiiumaa.ee

SALONGIÕHTU PIKAS MAJAS:

☉ 6. aprillil kell 18 salongiõhtu "Loomingu müsteerium" Pikas Majas.

Räägime Jaak Adamsoni loomingu, vaatame filmi. Õhtut juhib Helgi Põllo. Pilet 8 €, sisaldab kohvi ja kooki.

☉ 24. aprillil kell 18 salongiõhtu – pühendatud Jaak Adamsoni sünniaastapäevale. Pilet 8 €, sisaldab kohvi ja kooki.

NÄITUSED PIKAS MAJAS:

☉ **Näitus "Loomingu müsteerium. Jaak Adamsoni looming" avatud 10.03. – 25.03.2023, Pikas Majas.**

Alates 10. märtsist 2023 on Pika Majas saalis avatud näitus "Loomingu müsteerium. Jaak Adamsoni looming". Jaak Adamson sündis 25. aprillil 1938. aastal Tallinnas, kuid hiidlase peres. Tema isa Aleksander oli kaugesõidukapten. Poiss veetis Hiiumaal enamiku oma lapsepõlvest, sealhulgas sõja-aastad, ja tunnetas end hiljem kogu elu, ka võõrsil elades ennekõike hiidlasena. Oma teostes kasutas Jaak Adamson paljusid erinevaid eksperimentaalseid tehnoloogiaid ning autoritehnikaid. Kokku on Eesti avalikes kogudes ligi 70 maalikunstnik Jaak Adamsoni tööd ajavahemikust 1959–2001.

KASSARI MUUSEUMIMAJA on avatud alates 04.04.2023

4. aprill – 30. aprill 2023 T–L 10–17

1. mai – 30. september 2023 E–P 10–18

☉ **Hiiumaa ajalugu ja kultuuri tutvustav püsiekspositsioon "ELU SAAREL. TULI, VESI, ÕHK, MAA".** Näituse kandvaks mõtteks on käsitleda Hiiumaa elu ürgsete elementide kaudu, mis juba peal kirjas mainitud, nende üldteada omadusi silmas pidades. Muuseumis asub ka meene- ja raamatupood, kust leiad laias valikus ehedat Hiiumaa käsitööd, suveniire ja raamatuid.

Aprillis on Mikhkli talumuuseum ja Rudolf Tobiasi majamuuseum avatud vaid ET-TELLIMISEL!

Hiiumaa eakate kevad-suvised üritused

Hiiumaa PÜ valmistub suveks ja on plaani võtnud mõned üritused, mis hõlmavad kogu saare eakaid. Esimene suurem kokkusaamine on Kevadkontsert, mis toimub 30. aprillil kell 12 Kärkla Kultuurikeskuses.

Sellel aastal esinevad üle hulga aja jälle oma saare krap-sakad memmed-taadid, jagub ka üllatusi. Et kõik ilusasti kohvilauda ära mahuks ja kohale saaksid, oleks hea nimi kirja panna 20. aprilliks.

Veel on kavas minna teatrisse, Haapsalu KK-sse, vaatama Rakvere teatri etendust „Süüta süüdlased“. See toimub 3. mail. Memme-Taadi perepäeva sel suvel ei korralda, lä-

heme hoopis välisreisile. 5.–6. septembril toimub kahepäevane ekskursioon Lätti. Kõikidele üritustele oleks soovitatav aegsasti registreeruda. Nime saab kirja panna päevakeskustes, kust saab ka täpsema informatsiooni.

Veel on kavas minna augusti alguses Paidesse eakate festivalile „Hingelt noored“.

Soovime kõikidele sündmusterohket suve, üritusi jagub saarel jälle päris palju ja igale maitsele.

Kohtumiseni!

HIIUMAA PÜ JUHATUS

Vaata lisa: <https://vald.hiiumaa.ee/hiiumaaliigub>

Hiiumaa valla liikumissari „Hiiumaa Liigub 2023“ toimub perioodil 13. märts 2023 kuni 1. jaanuar 2024. Liikumissari on ellu kutsutud, et hiidlane oleks tervem ja aktiivsem, lisaks annab sari võimaluse osaleda läbi aasta erinevatel rahvaspordiüritustel olenemata sportlikust ettevalmistusest või vanusest.

Tule ning veeda kasulikku sportlikku aega koos sõprade ja perekonnaga!

2023 aasta kalenderplaani:

13. aprill – 12. aprill on jõusaalikuu. Külasta jõusaali Emmastes, Käinas või Kärklasse.

aprill on ujumiskuu Käina Spordikeskuses

8. aprillil toimub Paluküla jooks

13. aprillil võta osa orienteerumisest

1. mail toimub Kärkla linna jooks

15. mail leiab aset Emmaste emadepäevajooks

22. juunil on Kõrgessaare jaanijooks

29. juulil toimub Anne Golub'i mälestusvõistlus

9. august on discgolf Käinas

9. septembril toimub Kärkla rattasõit

30. septembril võta osa Tahkuna maastikujooksust

7. ja 8. oktoober on võimalus osaleda Hiiumaa Rattanädalavahetusel

26. november toimub Ronimisseina jooks

24. detsember – 01. jaanuar on võimalik osaleda matkal "Kõhtu ruumi"

Hiiumaa Teataja, Hiiumaa valla väljaanne

Toimetaja: Kärolyn Kivistik, tel 5346 4683

Kujundus ja küljendus: MK Meedia OÜ

Trükkikoda: Printall

Hiiumaa Teataja ilmub kuu viimasel reedel.

Info ja teated järgmise kuu lehte on oodatud eelneva kuu 15. kuupäevaks info@hiiumaa.ee.